

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglického jazyka

Bakalářská práce

Sherlock Holmes a otec Brown:
dva hrdinové a dvě cesty detektivního románu

Sherlock Holmes and Father Brown:
Two Heroes and Two Ways of the Detective Novel

Vypracovala: Zuzana Záhorová
Vedoucí práce: PhDr. Kamila Vránková, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské, a to v nezkrácené podobě Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....
Zuzana Záhorová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce PhDr. Kamile Vránkové, Ph.D. za její čas, cenné rady, připomínky a vstřícný přístup.

Anotace:

Bakalářská práce se zaměřuje na komparativní analýzu detektivních příběhů Sira Arthura Conana Doylea a Gilberta Keitha Chestertona, s důrazem na celkovou charakteristiku hlavních postav detektivů – Sherlocka Holmese a otce Browna. Samostatné kapitoly jsou věnovány biografiím obou autorů. V práci je dále popsán vznik a vývoj detektivního žánru, zmíněni jsou jeho zakladatelé i hlavní představitelé.

Klíčová slova: Holmes, Brown, Doyle, Chesterton, detektivka, dedukce, zločin

Abstract:

The bachelor thesis focuses on a comparative analysis of Sir Arthur Conan Doyle's and Gilbert Keith Chesterton's detective stories. Above all it concentrates on the overall characteristics of two main detective heroes – Sherlock Holmes and father Brown. Separate chapters contain a short biography of both Doyle and Chesterton. The origin and the development of the detective genre is also a part of the thesis, as well as the founders and the main protagonists of the genre.

Keywords: Holmes, Brown, Doyle, Chesterton, detective story, deduction, crime

Obsah

Úvod.....	1
1. Vývoj detektivního žánru.....	3
1.1. Zdroje inspirace	3
1.1.1. Rytířské romány.....	3
1.1.2. Román hrůzy.....	4
1.2. Gotická hororová literatura.....	4
1.3. Edgar Allan Poe	5
1.4. Detektivní mezidobí.....	7
1.4.1. Román-fejeton	7
1.4.2. Justiční román.....	7
1.4.3. Charles Dickens	8
1.4.4. Příchod detektivního románu.....	8
1.5. Holmesovi následovníci.....	8
1.5.1. Maurice Leblanc	9
1.5.2. Ronald Knox	9
1.5.3. Edgar Wallace.....	10
1.5.4. Georges Simenon.....	10
1.6. Americká detektivka	11
1.6.1. Nástup dime-novels	11
1.6.2. Realistický proud	12
1.7. Anglická detektivka ve 20. století.....	12
1.7.1. Dorothy Leigh Sayers	13
1.7.2. Agatha Christie	13
1.7.3. Špionážní literatura	14
2. Postava detektiva	15
3. Arthur Conan Doyle.....	16
3.1. Život.....	16
3.1.1. Dětství a školní léta.....	16
3.1.2. Dospělost	17
3.1.3. Búrská a první světová válka	19
3.1.4. Stáří.....	21
4. Gilbert Keith Chesterton	22

4.1. Život.....	22
4.1.1. Dětství, mládí a počátky kariéry	22
4.1.2. Dospělost	23
4.1.3. Válka, náboženství a konec života.....	25
5. Charakteristika detektivních hrdinů v příbězích Doyle a Chestertona	27
5.1. Sherlock Holmes.....	27
5.1.1. Osobnost a návyky.....	27
5.1.2. Vzhled.....	30
5.1.3. Holmesův uctívající stín	30
5.2. Otec Brown	31
5.2.1. Osobnost a návyky.....	31
5.2.2. Vzhled.....	32
5.2.3. Brownův polepšený kriminálník.....	33
5.3. Kontrast dvou odlišných osobností.....	34
6. Rozdílné detektivní metody Sherlocka Holmese a otce Browna.....	35
6.1. Deduktivní Sherlock Holmes.....	35
6.2. Zkušený otec Brown	36
6.3. Kontrast dvou rozdílných metod.....	38
7. Postavení zločince a oběti.....	40
7.1. Lhostejný Sherlock Holmes.....	40
7.2. Chápající otec Brown.....	41
7.3. Kontrast dvou odlišných přístupů	42
8. Důležitost vědy a víry	43
8.1. Vzdělaný Sherlock Holmes	43
8.2. Věřící otec Brown.....	44
8.3. Kontrast dvou odlišných pohledů	45
Závěr	46
Bibliografie	48

Úvod

Detektivní romány nebo příběhy obsahující mimo jiné detektivní tematiku jsou v dnešní společnosti velmi oblíbené a žádané. Nebylo tomu tak ale vždy. Detektivka byla dlouhou dobu považována za brak, řazený na samý okraj literatury. Co se současných detektivně laděných příběhů týče, nejde jen o literaturu. Motivy zločinu a jeho následného vyšetřování jsou velmi aktuální i ve světě celovečerních filmů, televizních seriálů, a v neposlední řadě i v oblasti divadelní.

Kromě nových originálních postav se novodobá kultura obrací i do minulosti, k dílům velkých spisovatelů, kteří se podíleli na formování detektivního žánru. Toto ‚znovuvedení na scénu‘ neminulo ani Sherlocka Holmese a otce Browna, dva velké detektivy, kteří se stali velkou inspirací pro pozdější autory detektivek.

Vlivem zásahů moderní kultury a změněných požadavků čtenáře, hlavně však diváka, dochází k zásahům do literárního kánonu. Jsou pozměněny charaktery a chování hlavních hrdinů, stejně jako vedlejších postav. Změně v některých případech podléhá i prostor a čas, dokonce i samotný příběh. Povědomí široké veřejnosti o těchto postavách a jejich dobrodružstvích je pak značně zkresleno a vede k utváření mylných domněnek o tom, kdo vlastně tito velcí detektivové byli. Hlavním cílem této práce proto je analyzovat postavy detektivů, Sherlocka Holmese a otce Browna, tak, jak je jejich autoři stvořili. Výsledky této analýzy poté poslouží ke komparaci a k určení podobných i rozdílných rysů jejich osobností.

Pro finální analýzu literárních postav byly stanoveny další, dílčí cíle, jejichž výsledky byly využity právě při finální komparaci. Jedním z těchto cílů bylo přiblížit vývoj detektivní literatury. Této problematice je v práci věnována samostatná kapitola, soustředící se na prvopočátky detektivních motivů v literatuře, rozebírající gotickou literaturu a zajímající se o vliv Edgara Allana Poea na detektivní žánr. Ve stejné kapitole je přiblížen vznik skutečné detektivní literatury společně s jejími nejvýznamnějšími autory, kteří se nějakým způsobem podíleli na formování tohoto žánru. Řada z těchto autorů se zasloužila o vytvoření svých vlastních typů velkého detektiva, kteří později posloužili jako inspirační zdroj pro A. C. Doylea i G. K. Chestertona.

Krátká kapitola se věnuje všeobecnému postavení a úloze detektiva v detektivním žánru. Tato postava, navzdory tomu, že si ji každý autor pozměnil k obrazu svému, vykazuje jisté archetypální znaky, vlastní všem detektivům bez rozdílu. Při analýze

detektivovy osobnosti je důležité právě následné oddělení těchto archetypálních znaků od těch, které jsou charakteristické pro konkrétní postavu.

V dalších kapitolách je pak postihnut život obou autorů děl zkoumaných v této práci. Jak v životopise Sira Arthura Conana Doylea, tak i v životopise Gilberta Keitha Chestertona je důraz kladen na prolínání jejich životní osudů s díly, které stvořili, a celkový vliv jejich osudů na tvorbu.

Poslední kapitoly tvoří hlavní a nejdůležitější část této bakalářské práce a jsou věnovány postavám obou detektivů. V každé kapitole je postihnut jeden důležitý rys Holmesovy a Brownovy osobnosti nebo chování. Tyto kapitoly obsahují množství ukázek z konkrétních děl, které slouží k názorné demonstraci analyzovaného jevu. Na konci každé dílčí kapitoly je pak provedena komparativní analýza, která se soustřeďuje na určení rozdílných a podobných znaků u obou literárních hrdinů. Stejně tak se v závěru každá kapitoly objevuje shrnutí zjištěných faktů s důrazem na jejich vliv na osobnost detektiva.

1. Vývoj detektivního žánru

Detektivní žánr prošel během své existence dlouhým vývojem a ne vždy byl plně pochopen nebo respektován. Jan Cigánek ve své knize *Umění detektivky* uvádí, že detektivka byla ve svých počátcích považována za jakousi další odnož literatury dobrodružné a díky společenským a politickým podmínkám, které v té době (padesátá léta 20. století) panovaly, neměl tento žánr literatury optimální podmínky pro další rozvoj. Detektivce bývaly také někdy přisuzovány znaky jako: sexuálně zvrácená, plná děsivých efektů a podobně, tím byla mnohými považována za bulvární literaturu.

Detektivka pak byla často spojována s nižší společenskou vrstvou, označována za neuměleckou a zařazována mezi brakovou literaturu.¹

Josef Škvorecký se k prvotnímu přístupu k detektivkám vyjadřuje takto: „ ... *četba těchto knih byla vlastně jakýmsi spolupachatelstvím po ‚dokonaném činu,‘ podílnictvím na hříchu všech hříchů, na vraždě...* “²

1.1. Zdroje inspirace

Jedním z názorů je, že se základ pro pozdější inspiraci autorů detektivních příběhů nachází v romantickém dobrodružném románu. Mezi tímto žánrem a žánrem detektivním má být vztah ideový i tvarový. Stejně tak ale pozdější detektivní prózu ovlivnily i tzv. klasické romány významných autorů jako je Hugo nebo Dickens.

1.1.1. Rytířské romány

Jedním z hlavních zdrojů inspirace z kategorie romantických dobrodružných románů byly nejrůznější rytířské nebo loupežnické dobrodružné příběhy a eposy. V nich hlavní postava aktivně pátrá po dobrodružství, je stěžejní osou celého příběhu. Hlavní hrdina je často postaven nad samotný zákon a daří se mu unikat spravedlnosti. Vyprávění takovýchto románů však postrádá poutavost, často má značně kronikářský charakter.

¹ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

² ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Praha: Československý spisovatel, 1965. ISBN 22-093-65. s. 12

1.1.2. Román hrůzy

Za druhou velmi silnou inspirační skupinu se pak dá považovat román na pokračování a hlavně román hrůzy, oba tyto žánry byly velmi populární v 18. a 19. století.

Román hrůzy, který bývá označován za bezprostředního předchůdce detektivního žánru, vychází z románů, jejichž neoddelitelným a charakteristickým motivem je tajemství. Sama detektivka pak s motivem tajemství pracuje, je pro ni základním epickým východiskem – celý příběh je vystavěn na existenci tajemství, na průběhu řešení a v závěru pak na jeho úspěšném odhalení a vyřešení. Co se vyřešení týče, je velmi důležité, aby bylo logické, rozhodně nemá být založeno na náhodě. Tento fakt odhaluje základní rozdíl mezi románem hrůzy a vlastním detektivním románem. Román hrůzy totiž nestaví do popředí úspěšné a logické vyřešení záhady, ale klíčové pro něj je obsáhnout množství hrůzných příhod a záhad a tím působit na čtenáře.³

Pokud se zaměříme na samotné tajemství v románech hrůzy a v románech s tajemstvím, můžeme pozorovat, že „*tajemství mají zprvu řešení falešná; čekáme obyčejně něco strašnějšího, než přijde. ... Při řešení hádanek bývá vsouvána pauza pro řešení falešné, neslušné.*“⁴

1.2. Gotická hororová literatura

Hororová literatura, která se v 19. století začala těšit velké oblibě, bývá často označována za moderněji pojatého pokračovatele románů hrůzy, které již byly zmíněny výše. Horor poskytoval čtenáři možnost nahlédnout do světa záhad a tajemství a také prožít strach bez reálného ohrožení.⁵

Hororový literární žánr je možno definovat jako: „*literatury a scénické útvary, které chtějí především vzbuzovat hrůzu; často se pracuje s nápovědí a záleží více na dekoracích než na samé příhodě, která by se dala nejednou vypsát v jediném odstavci. Proto se také hororu nejlépe daří v krátkých útvarech, v novele, která je zaměřena na nečekaný a překvapující konec.*“⁶

Z klasických románů s tajemstvím hororová literatura převzala absenci nutnosti logického vysvětlení záhady. Tento stále přetrvávající znak pak jasně odděluje hororovou

³ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

⁴ ŠKLOVSKIJ, Viktor. *Teorie prózy*. Praha: Akropolis, 2003. ISBN 80-7304-026-3, s. 144

⁵ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

⁶ HRABÁK, Josef. *Od laciného optimismu k hororu: K historii a patologii dvou odvětví literárního braku*. Praha: Melantrich, 1989. ISBN 32-026-89, s. 201

literaturu od té detektivní. Důvodem je to, že sám horor vychází z fantazie autora, nikoli ze zásad logiky.

Literatura zobrazující záhady apod. se samozřejmě objevovala již dříve (viz romány hrůzy), ale právě až hororová literatura představuje plně osamostatněný literární žánr, soustředící se na hrůzu a děs. Prvopočátky gotického románu (někdy také nazývaného románem hrůzostrašným) sahají do 18. století do Anglie, kde jako první začaly strašidelné náměty zpracovávat ženy. Mezi ně patří např. **Ann Radcliff** (1729-1807), jež děj svých románů zasazovala do typicky hororového prostředí, jako jsou sklepení nebo temné podzemní kobky. Jako úplně první anglický gotický román je pak označováno dílo **Horace Walpole** (1717-1797) *The Castle of Otranto*.

K typickým tématům gotické hororové literatury patří: posednutí hlavního hrdiny nepřátelským duchem (**William Beckford** – *Vathek*); zaprodání své duše d'ábelským silám (**Charles Robert Maturin** – *Poutník Memoth*); technický výtvar, který se vymkne lidské kontrole (**Mary Shelley** – *Frankenstein*). Právě poslední zmíněné téma pak dává hororové literatuře možnost orientovat se i jiným směrem a použít pro náměty příběhů i vědecké prostředí.⁷

1.3. Edgar Allan Poe

Tento americký autor je velmi často označován za zakladatele hororového žánru. Jak už bylo zmíněno výše, prvopočátky hororu jsou spatřovány již v klasickém anglickém gotickém románu 18. století. Poe ale hororový žánr posunul o kus dále tím, že začal psát novely s hororovou tematikou. Díky definici hororu v předchozí podkapitole je již známo, že právě novela se pak stala hlavním žánrem, v němž se horor uplatnil.⁸

Poe se sice narodil v Americe, ale část svého dětství strávil v Anglii, kde studoval. Právě doba, kterou zde strávil, ovlivnila jeho pozdější zaměření v tvorbě a stejně tak mu byla i inspirací.⁹

„Byl to Edgar Allan Poe, kdo od popisování záhad a zločinů obrátil pozornost čtenáře k logickému vysvětlení jen zdánlivě nepochopitelných událostí, k detektivovu

⁷ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

⁸ HRABÁK, Josef. *Od laciného optimismu k hororu: K historii a patologii dvou odvětví literárního braku*. Praha: Melantrich, 1989. ISBN 32-026-89

⁹ HILSKÝ, Martin. *Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy*. Praha: Odeon, H&H, 1993. ISBN 80-207-0459-0, 80-85787-20-2

úsudku, k střízlivé dedukci.“¹⁰ Jak zdůrazňuje P. Grym, právě díky tomuto autorovi dostaly předchozí matné pokusy o stanovení pravidel a zákonitostí vznikajícího detektivního žánru konečně jasnou podobu. K tomu velkou měrou přispělo to, že Poe nebyl pouze teoretikem, ale, co je hlavní, své poznatky využíval ve své tvorbě.

Za další velký milník v oblasti detektivního žánru je možno označit Poeovo vytvoření postavy ‚velkého detektiva.‘ Ten na pozici hlavního hrdiny nahradil postavy záporné (např. kriminálníci nebo různí vyvrhelové) a v literatuře se v různých podobách udržel dodnes. U Poea tuto roli získal Auguste Dupin v povídce *The Murders in the Rue Morgue*, která byla otištěna roku 1941 v časopise *Graham's Magazine*. Autor se od pouhého popisu hrůzy a zločinu (i když i tyto motivy jsou zde stále přítomny) přesouvá dále – nejdůležitější je řešení tohoto zločinu. Další prvek, který Poe v povídce použije a který se později stane oblíbeným i u dalších autorů detektivek, je nedbalost policie. Ta dává postavě detektiva možnost objevit nové stopy a použít své vyšetřovací a dedukční metody. *The Murders in the Rue Morgue* pak nejsou pouze autorovou detektivní prvotinou, jedná se taktéž o první dílo, obsahující klasické použití analytického postupu při řešení zločinu. Posledním velmi důležitým prvkem je zavedení psychologie. Hlavní hrdina je schopen případ vyřešit mimo jiné díky tomu, že odhalí způsob zločincova myšlení a snaží se jej pochopit.

U hlavní postavy - detektiva - lze spatřovat jisté výstřední osobnostní znaky nebo excentrické chování, což byl později motiv oblíbený u mnoha dalších autorů. Poeův Dupin neusiluje o potrestání zločince, jde mu pouze o zábavu spojenou s řešením problému. Často nerespektuje autority a zákony. Právě tyto, stejně jako jeho mnohé další vlastnosti, inspirovaly ostatní významné autory při vytváření postav detektivů jako Holmes, Brown, Poirot, Wolf. Kromě hlavního hrdiny uvádí Poe na scénu postavu, která je pro další vývoj detektivního žánru neméně důležitá: detektivova věrného přítele, který velmi často plní roli vypravěče a mnohdy i poskoka, vedle kterého se ještě více projevuje detektivova genialita.

E. A. Poe také stojí za zrodem motivu, který je později označen jako ‚záhada zamčeného pokoje.‘ Ruku v ruce s ním kráčí také motiv ‚falešné stopy,‘ která je ale mnohdy tím, co dovede detektiva na správnou cestu. V náznacích je pak použita i pozdější ‚vražda bez motivu.‘¹¹

¹⁰ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88. s. 44

¹¹ Tamtéž

Navzdory tomu, že Poe nesporně přinesl do detektivní literatury mnoho motivů, které jsou využívány dodnes, je také nutné poznamenat, že: „*Poe poznamenal vývoj detektivní prózy velmi silně, nicméně dějin detektivky nejsou jen opravovanými vydáními starého poeovského textu. Vzor, osnova prodělává přeměny, které jsou dány působením nových společenských a literárních podmínek, ve kterých Poeovi následovníci tvoří.*“¹²

1.4. Detektivní mezidobí

1.4.1. Román-fejeton

Navzdory tomu, že Poe přinesl do literatury mnoho nových a inspirujících prvků, a navzdory tomu, že i doba se zdála příznivá pro další rozvoj detektivního žánru, dlouhou dobu se příležitosti žádný autor nechopil. Až o celé čtvrtstoletí později začala ve Francii vycházet díla autorů jako **Paul Féval** nebo vikomt **Pandon du Terrail**. Díla těchto spisovatelů, která byla vydávána v podobě dlouhých románových seriálů, byla často zasazena do reality neodpovídajícího prostředí, postrádala hlubší psychologizaci postav, řešení případů mnohdy postrádalo logiku, přesto ale byla díky své dostupnosti velmi oblíbená. Tyto nekonečně natahované romány, často vycházející v novinách v poznámkách pod čarou, dostaly název román-fejeton.

1.4.2. Justiční román

Proti románu-fejetonu pak stojí justiční román, který neoplývá krásným literárním jazykem, ani není zasazen do romantického prostředí. Jedním z nejznámějších tvůrců tohoto typu detektivního románu je **Emile Gaboriau** (1835–1873), který využil své původní povolání (byl notářským písařem) jako inspiraci pro svá díla, která však nebyla psána pro to, aby se poměřovala s ‚velkou literaturou.‘ Ve svých románech představil postavu mladého detektiva, nazývaného Lecoq, který se žene za nerozluštitelnou hádankou. Jedním z jeho velkých charakterových rysů je láska k divadlu, kterou uplatňuje i ve své detektivní praxi – je mistrem převleků. Tato schopnost měnit svůj vzhled i osobnost podle potřeby zůstane vlastní mnoha dalším detektivům, kteří vstoupí na literární scénu po něm. Policii považuje za intelektuálně rovnou obyčejným lidem a celkově o ní nemá valné mínění.

¹² CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62, s. 82

1.4.3. Charles Dickens

Když v roce 1842 vznikl v Londýně sbor civilního oddělení Scotland Yardu, čítající dvanáct členů, nešlo to pozornosti tak nadaného spisovatele, jakým byl **Charles Dickens** (1812–1870). Ten se o zločin, jenž považoval jednak za přirozenou součást lidské společnosti, a také za fascinující motiv poskytující tu správnou ponuřost a ošklivost pro jeho díla, zajímal dlouhodobě.¹³

Jak výstižně popisuje P. Grym „v *Dickensových románech lze najít syntézu předdetektivních prvků, někdy ještě trochu romantických, ale ukázněných střízlivým pohledem člověka, který sám dobře poznal stinné stránky života... Nelze hovořit o detektivce, ale některé Dickensovy postupy jsou pro způsob stavby detektivního románu typické.*“¹⁴

Svůj první detektivně orientovaný román, *The Mystery of Edwin Drood*, začal psát v roce 1869, nestihl jej však dokončit před svou smrtí. Nevyřešená záhada Dickensova románu trápila mnoha autorů, kteří tak psali své vlastní verze jeho dokončení. Mezi těmito autory byl i Gilbert Keith Chesterton.

1.4.4. Příklad detektivního románu

Za první příklady anglického detektivního románu jsou označována díla *The Moonstone* nebo *The Woman in White* spisovatele **Wilkieho Collinse** (1824–1889). Ten se nesnažil o bezvýhradné splnění zákonů stanovených Poem, ale klasické detektivce se některými znaky značně přibližuje. Přesto však jsou jeho díla stále ovlivněna klasickým gotickým románem a románem s tajemstvím.¹⁵

O největší věhlas a rozšíření detektivky mezi širokou veřejností, stejně jako o její oblibu, se ale zasloužil až **Arthur Conan Doyle** (1859–1930), jehož život i dílo bude podrobněji rozebráno v samostatné kapitole v této práci.

1.5. Holmesovi následovníci

Doylův detektiv Sherlock Holmes byl obrovskou inspirací pro další autory, ať už to bylo při tvorbě detektivů, kteří se mu ve větší či menší míře podobali, nebo při psaní příběhů, parodizujících tohoto slavného fiktivního detektiva.

¹³ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

¹⁴ Tamtéž; s. 59

¹⁵ Tamtéž

1.5.1. Maurice Leblanc

Jedním z těch, kdo vytvořil postavu, která byla takřka úplným opakem Holmese, a přesto bylo jasné, že právě Doyle byl při tvorbě jasným zdrojem inspirace, byl Maurice Leblanc. Ten stvořil Arsena Lupina – lupiče gentlemana, který je nejenom zločincem, zahrávajícím si s policií, ale častokrát také detektivem a zastáncem spravedlnosti. Tím se stává jakýmsi prototypem polepšeného kriminálního. Jeho činy jsou mnohdy na hranici uvěřitelnosti a v mnoha případech se zdá, že Lupin je mužem všech řemesel, znalcem všech vědních oborů a šampionem v každé tělesné disciplíně. Přesně s tímto úmyslem byl ale napsán, protože právě těmito vlastnostmi provokuje policii a má nad ní navrch. V jeho příbězích se však čtenář často nedočká ani vysvětlení, ani odhalení motivů zločinu.

Jak připomíná J. Cigánek, prvním seriózním pokusem o vytvoření důstojné protiváhy Sherlocku Holmesovi jsou ale až knihy anglického autora **Gilberta Keitha Chestertona** (1874–1936), kterému je stejně jako A. C. Doylevi věnována samostatná kapitola v této práci.¹⁶

1.5.2. Ronald Knox

Dalším katolicky orientovaným autorem byl kromě Chestertona také **Ronald Knox** (1888–1957), který se katolickou církví pouze neinspiroval, ale sám byl jejím členem, zpočátku knězem, později dostal oprávnění používat titul monsignore. V jeho případě není tak důležité jeho dílo, jako spíše teoretický přínos pro detektivní žánr. Byl vydavatelem a komentátorem detektivních sborníků, v díle *Desatero detektivky* uveřejnil seznam zásad, které má kvalitní detektivka následovat a naopak, čemu se má vyhýbat.¹⁷

Tyto zásady zahrnovaly například pravidla: „*V příběhu nesmí vystupovat žádný Číňan... Nesmí se vyskytovat dvojčata nebo dvojníci, pokud na jejich výskyt nebyl čtenář řádně připraven.*“¹⁸ Ale ani sám autor těchto pravidel, stejně jako další spisovatelé, je nedodržel bez výjimky, hlavně z důvodu, že umění se nemůže pravidly řídit plně. Je také autorem satirické *Studie z holmesovské literatury*, která přinesla životopisy obou hlavních postav z Doyleových knih (Sherlock Holmes a doktor John Watson). Tato studie

¹⁶ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

¹⁷ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

¹⁸ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Praha: Československý spisovatel, 1965.

ISBN 22-093-65, s. 70

pak dala podnět holmesovskému klubu, který začal bádát nad různými aspekty Doylových knih.

1.5.3. Edgar Wallace

Edgar Wallace (1875–1932) podle svých vlastních memoárů prožil téměř tak dobrodružný život, jako postavy v jeho dílech. Ve své době velmi populární autor začal svou kariéru jako voják a během búrské války se stal novinovým zpravodajem. Rychle poznal, o jaké zprávy má čtenář největší zájem, a proto se specializoval na psaní o nepokojích, atentátech a katastrofách.

Jeho dílo, které čítá bezmála 250 románů, 300 povídek a dvě desítky divadelních her, bývá připodobňováno k americkým dime-novels, je ale kvalitnější. Autor se často snažil o co největší efektivitu svých děl, i na úkor logičnosti. Stejně tak nepřikládal velkou důležitost morálce, někdy tíhnul až k legalizaci zločinu. Velká část z jeho díla je spíše dobrodružným příběhem než čistou detektivkou.¹⁹

1.5.4. Georges Simenon

Detektivem, který se při svém vyšetřování spoléhá na intuici, je komisař Maigret belgického spisovatele **Georgese Simenona** (1903–1989). Tento autor je někdy, pravděpodobně proto, že ve svých dílech s oblibou používá nejrůznější psychologické formule, považován za tvůrce ‚kriminálně psychologického románu.‘ Jeho komisař se snaží vcítit do případu, vnímat jeho atmosféru – právě proto bývá řazen mezi intuitivní detektivy.²⁰

Simenonovy příběhy jsou zasazeny do francouzské Paříže, kde on sám také žil. Maigret není detektivem hrdinou, je spíše přemýšlivým nepřístupným mužem, který však vládne smyslem pro spravedlnost a hlavně až železnou trpělivostí, díky které je schopen nasbírat dostatečné množství informací, díky nimž pak případ vyřeší. Někdy je ale trpělivý až moc dlouho a zločinec se dopustí dalšího trestného činu, tyto chyby však Maigreta v očích čtenářů zpravidla polidšťují.²¹

¹⁹ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

²⁰ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

²¹ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

1.6. Americká detektivka

V Americe se po Poeovi dlouhou dobu neobjevil žádný další autor, který by se mohl i jenom přiblížit kvalitě jeho díla. Jedním z důvodů bylo i to, že sám Poe nebyl se svým typem díla (povídky postavené na logice) ve své rodné zemi příliš oblíben. Hlavními tématy tehdejší literatury byli kovbojové, boje s indiány, romantické ranče nebo hory.

Tato témata byla však brzy vyčerpána a literatura čím dál tím více tíhla k monotónnosti. Autoři se proto snaží přijít s novými náměty, a tak vzniká ‚policejní povídka,‘ která se opírá o tematicky plodné americké velkoměsto a jeho podsvětí, situované na periférii. Tento typ povídky je významný pro další vývoj detektivního žánru v Americe.

1.6.1. Nástup dime-novels

V roce 1883 vyšel v časopise *The New York Weekly* první příběh o dobrodružství Nicka Cartera z pera spisovatele **Johna Russela Coryella**, po něm pak příběhy převzali **Thomas G. Habaugh** a **Frederick Van Renselaer Day**. Carterova dobrodružství nesou jasnou inspirační stopu – komisař Lecoque. Z hlediska vývoje detektivního žánru zaujímají tyto příběhy důležité místo, neboť stojí u základu tradice polodetektivního braku, pro který detektivní motiv představuje pouze možnost, jak přivést do literatury erotismus nebo sadismus. Došlo k celkovému ‚zkomerčnění‘ detektivky, autorům poskytovala ideální příležitost k tomu, aby si vydělali peníze. Tradiční model, stvořený Edgarem Allanem Poeem, byl opuštěn. Tím se detektivní žánr změnil v žánr brakový, který se soustřeďuje na hromadění krvavých vražd a zpravidla je ověřen pouze chatrnou detektivní zápletkou. Celá tato posedlost výdělečností detektivek došla až tak daleko, že začaly vznikat spolky a společnosti (např. *Street and Smith Corporation*), co se soustředily na vyhledávání autorů, kteří jsou schopni tvořit dobře, ale hlavně co nejrychleji. Tak se z detektivky staly tzv. dime-novels (výraz *dime* v překladu znamená mince v hodnotě deseti centů), v české literatuře se pro tento typ brakové literatury vžil název šestáková četba. Té se díky své snadné dostupnosti a velmi nízké ceně podařilo proniknout k čtenářům ze všech společenských vrstev a zatlačit tak pravou detektivku do pozadí.

Oblíbenost brakových dime-novels ale nepřetrvala navěky, neboť i původně nadšené čtenáře začalo nudit časté opakování motivů. To byla příležitost pro nové autory, hlavně

realisty. Postupně začala vycházet díla, která zprvu navazovala tematicky hlavně na klasickou zápletku anglických detektivek, následně došlo i k pronikání sociální kritiky.

1.6.2. Realistický proud

Přední američtí autoři se postavili proti braku, snažili se do literatury navrátit dobrou a kvalitní detektivku, a také renovovat poeovské zásady. Kriticky se však stavěli i proti anglickým autorům, kteří se podle nich soustřeďovali pouze na mrtvolu, a už je nezajímaly společenské problémy. Američtí autoři zločin vnímali jako tragédii nespravedlivé hierarchizace společnosti, autor pomocí něj soudí společnost i s jejími institucemi.

Jedním z autorů, uplatňujících tyto zásady, byl **Dashiell Samuel Hammett** (1894-1961; z děl lze uvést např. romány *The Maltese Falcon*; *The Glass Key*), jehož dílo není nijak rozsáhlé (jedna povídková kniha a šest románů), o to je ale kvalitnější. Detektivku chtěl zprostit falešné romantiky a změnit její již desetiletí ustálené téma. Své dílo zaměřil sociálně kritickým směrem, zasadil jej do amerických ulic a hrdinům dal rysy skutečných zločinců. Díky své schopnosti převést hovorový jazyk, který se naučil u obyčejných lidí, do jazyka, vykazujícího vysokou uměleckou úroveň, bývá označován za „mistra dialogu.“

K realistickému proudu detektivní literatury je řazen i **Raymond Chandler** (z děl lze uvést např. romány *Farewell, My Lovely*; *The Lady in the Lake*), který ve svých dílech vyjadřuje výraznou kritiku amerických starostů, kteří se nechávají uplatit zločinci, nebo kritiku gangsterství apod. Jeho styl byl ale ovlivněn záměrem, s jakým knihy psal – chtěl postihnout teorii zločinu ve společnosti. Proto psal stylem velmi objektivním a nezaujatým, v jeho dílech se často objevují popisné stereotypní pasáže.

1.7. Anglická detektivka ve 20. století

Navzdory kritice evropské (a převážně anglické) „čisté“ detektivky ze strany amerických autorů, která byla zmíněna již výše, se evropští autoři detektivního žánru ve větší či menší míře snažili držet poeovské tradice psaním intelektuální detektivky. Velkou měrou k dalšímu rozvoji žánru přispěly dvě autorky, **Agatha Christie** (1890–1976) a **Dorothy Leigh Sayers** (1893–1957). Obě autorky se snažily o renesanci anglické intelektuální detektivky a odkláněly se od senzačního thrilleru.

1.7.1. Dorothy Leigh Sayers

Dorothy Leigh Sayers je další katolickou autorkou detektivek, které psala celý život. Také sama propagovala dobrou detektivku, je autorkou třídílné antologie detektivek *Great Short Stories of Detection, Mystery and Horror*, která mimo jiné obsahuje i třicetistránkový úvod, zabývající se teorií skladby detektivního žánru.

Ústředním hrdinou jejích příběhů je lord Peter Wimsey, jenž vyhledává zločin čistě pro potěšení a na rozdíl od některých svých předchůdců s policií nejen spolupracuje, ale dokonce se i přátelí, také se nebrání humoru. Ve vážné situaci ale dochází k jeho proměně, snaží se pak s pokorou učit. Pomocníkem mu je jeho věrný sluha Bunter, který se liší od pomocníka ‚watsonovského‘ typu, je schopný a někdy i sám vyšetřuje

Dílo D. L. Sayersové stojí mimo vliv autorčina katolicismu, soustřeďuje se spíše na společenské otázky. Autorka umně užívá slangu, zločin zahaluje tajemstvím, nebojí se ani thrillerových prvků (ale v nepřehnané míře, např. honičky). Velmi známá jsou její díla *Five Red Herrings* nebo *Murder Must Advertise*.²² Při psaní svých románů se nesnažila pouze podrobně popsat detektivní vyšetřování, soustředila se také na líčení událostí, charakterů a prostředí. Pro tento typ detektivního žánru se vžilo označení ‚společenský detektivní román.‘

1.7.2. Agatha Christie

Nejednou byla tato autorka označena za ‚královnu detektivky‘ nebo ‚královnu zločinu.‘ Do literatury vstoupila roku 1920 dílem *The Mysterious Affair at Styles*, a bylo to právě toto dílo, které uvedlo na scénu jednoho z nejslavnějších detektivů – Hercula Poirota. K němu se později připojil, jak už to u většiny slavných detektivů bývá, věrný přítel, kapitán Arthur Hastings.

Poirot se při svém detektivním úsilí neopírá pouze o důkazový materiál nebo stopy, nejdůležitější věcí, která mu pomáhá usvědčit pachatele, bývá jeho znalost lidské povahy a schopnost pozorování mezilidských vztahů. Poirot sám se nezabývá otázkou morálky, snaží se o očistění nevinných, ale to, jak bude zločinec potrestán, již není jeho starostí, nepokouší se do tohoto rozhodnutí vstupovat.

Sama autorka se nikdy nesnažila dodržovat všechny zásady detektivky stoprocentně, což se nelíbilo některým dalším autorům a kritikům. Ve svých dílech porušila nejednu

²² CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

psanou i nepsanou zásadu detektivního žánru, například jako pachatele označila vyšetřující osobu (*The Mousetrap; The Unexpected Guest*) nebo se vrahem stal sám vypravěč příběhu (*The Murder of Roger Ackroyd*).²³ „Kompozičně pracuje autorka brilantně s falešnou stopou... Činí z ní velmi působivý orientační detail, jenž důsledně vede čtenáře až na okraj řešení, aby další a nový psychologický postřeh tento postup změnil.“²⁴

Christie však čtenářům detektivního žánru nepředstavila pouze jednoho velkého detektiva, nýbrž dva. Druhým z nich je slečna Marplová, která se spolu se svými pletacími jehlicemi díky náhodě ocitne vždy tam, kde došlo k nějakému zločinu. Její metoda, která vede k úspěšnému vyřešení zločinu, by se dala označit za komparativní - slečna Marplová aplikuje své vlastní zkušenosti z minulosti na aktuální situaci a následně je srovnává. K tomu se přidává její intuice, schopnost empatie a také talent poslouchat lidi kolem sebe a v jejich projevu hledat nepatrná vodítka.

1.7.3. Špionážní literatura

Ačkoli není možno špionážní literaturu klasifikovat jako „čistou detektivku,“ obsahuje některé prvky, které jsou vlastní i detektivnímu žánru. Tím hlavním je motiv záhady a tajemství, které se obvykle soustřeďuje kolem hlavního záporného charakteru celého příběhu.

Jedním z nejpoblárnějších autorů špionážní literatury byl **Ian Fleming** (1904-1964), jenž při tvorbě svých děl údajně čerpal z vlastní zkušenosti – během druhé světové války byl v britské admirálitě pobočným velitelem tajné služby. S velkými detektivky má Flemingův James Bond společné snad jen to, že také bojuje proti zločinu. Na rozdíl od nich ke svému boji ale nejčastěji používá svaly a násilí, spíše než bystrý úsudek a inteligenci.²⁵

²³ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

²⁴ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62, s. 113

²⁵ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

2. Postava detektiva

Detektiv, společně s motivem zločinu s tajemstvím, tvoří základ detektivního příběhu, o který se opírá celá kompozice díla. Detektiv představuje nositele epičnosti, je postaven do středu zápletky, posouvá děj dál a rozvíjí jej. Jeho činy jsou to, co odhaluje nové stránky motivu s tajemstvím, on sám odkrývá ztajený základ zločinu.

Postava detektiva často podléhá konvenčnímu řádu, který jej předurčuje k jisté ‚beznázorovosti.‘ Detektiv přemýšlí pouze nad případem a nad informacemi, které se k případu váží, je stereotypně se opakujícím typem, rozlišený v dílech různých autorů pouze nepatrnými detaily.

Jedním ze stěžejních motivů, který se bezprostředně týká detektiva, je rivalita, hlavně ta mezi detektivem a prchajícím zločincem.²⁶ Karel Čapek celý proces dopadení zločince přirovnává k honu na divokého slona či medvěda. Lovecký pud je u člověka pozorovatelný již od pravěku, stejně jako touha předat zkušenosti a zážitky z lovu někomu dalšímu. Postava detektiva je tedy v tomto směru také stopařem a lovcem, který se snaží dopadnout svou kořist, tedy zločince. Zároveň je zločinci podobný ve své snaze dokázat to sám, být individuální, nespoléhat se na pomocníky nebo policii. Pátrá po riziku, úspěšné vyřešení případu je pro něj osobním výkonem.²⁷

²⁶ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

²⁷ ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: 1919-1931*. Praha: Československý spisovatel, 1971.

3. Arthur Conan Doyle

3.1. Život

3.1.1. Dětství a školní léta

Celým jménem Arthur Ignatius Conan Doyle, se narodil 22. května 1859 ve skotském Edinburghu do římskokatolické rodiny, jeho otcem byl Charles Altamont Doyle, matkou pak Mary Foley.

Po Arthurových devátých narozeninách mu bylo bohatými příbuznými nabídnuto financování jeho dalšího vzdělávání v Anglii, konkrétně sedm let v jezuitské internátní škole. Náboženské zaměření jeho studií jej však nenaplňovalo, často se bouřil i přes reálnou hrozbu školních trestů. Útěchu mu poskytovalo pravidelné dopisování si s matkou, zvyk, který přetrval po celý jejich život až do její smrti, a také sportovní aktivity, hlavně kriket. V internátní škole také objevil své nadání pro vyprávění příběhů – vymýšlel si historiky pro pobavení spolužáků.

V roce 1876, v sedmnácti letech, svá studia na jezuitské škole úspěšně dokončil. Podle rodinné tradice měl nastoupit na uměleckou školu, on se ale rozhodl pro dráhu lékaře.²⁸ Studium na univerzitě v Edinburghu mu jednak poskytlo vzdělání pro pozdější kariéru, ale také díky němu získal poznatky, které byly nepostradatelné při formování osobnosti Sherlocka Holmese, jenž často využíval právě znalosti z forenzní oblasti.²⁹

Velký vliv na něj měl jeden z jeho učitelů, doktor Joseph Bell, který byl mistrem v pozorování, logickém myšlení, dedukci a diagnostice, tedy ve všech oblastech, ve kterých později exceloval i Doylův detektiv. Během studií také začal s psaním, jeho prvotinou byla povídka *The Mystery of Sassa Valley*, silně inspirována díly dvou jeho oblíbených autorů - Edgara Alana Poea a Breta Harta, uveřejněná v časopise *Chamber's Journal*. Ve stejném roce pak vydal i svůj druhý příběh, *The American Tale*.

Ve dvaceti letech, v době, kdy studoval třetím rokem na univerzitě, se mu naskytla první příležitost pro prožití nevšedního dobrodružství v podobě nabídky pozice chirurga na velrybářské lodi, plující až za polární kruh. Zkušenosti z této cesty poté zúročil ve svém prvním příběhu o moři, *The Captain of the Polestar and Other Tales*. Na podzim

²⁸ *Arthur Conan Doyle: The Official Site of the Sir Arthur Conan Doyle Literary Estate* [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <http://www.arthurconandoyle.com/biography.html>

²⁹ DOYLE, Arthur Conan, WOLFREYS, Julian, ed. *The Adventure of Sherlock Holmes: Introduction to Conan Doyle*. Hertfordshire: Wordsworth, 1996. ISBN 1 85326 033 9

roku 1880 se vrátil ke svým studiím, aby o rok později získal titul ‚*Bachelor of Medicine and Master of Surgery degree*‘ (tedy bakalář medicíny a magistr chirurgie).

3.1.2. Dospělost

Svoje první zaměstnání jako promováný doktor našel na parníku, plavícím se z Liverpoolu na západní pobřeží Afriky. Afrika jej, na rozdíl od Antarktidy nezaujala, takže se své práce vzdal hned, jak loď přistála zpět v Anglii. Poté přišlo krátké, ale poměrně dramatické období, které zanechalo Doylea téměř na mizině a o kterém se o čtyřicet let později rozepsal v díle *The Stark Munro Letters*. Po tomto debaklu odešel do Portsmouthu, kde si otevřel svoji vlastní ordinaci. Trvalo další tři roky, než si opatřil dostatečný příjem.

Během dalších let se snažil dosáhnout dvou cílů. Přál si být dobrým doktorem, zároveň se však chtěl stát uznávaným spisovatelem. Kromě toho také založil rodinu, v srpnu roku 1885 si vzal Louisu Hawkins. S ní měl dvě děti, roku 1889 se jim narodila dcera Mary a v roce 1892 syn Alleyne Kingsley.

V březnu 1886 začal psát dílo, které ho proslavilo. Původně neslo název *A Tangled Skein* a hlavními představiteli byli Sheridan Hope a Ormond Sacker. O dva roky později, kdy byl román vydán v *Beeton's Christmas Annual*, už nesl název *A Study In Scarlet*, se Sherlockem Holmesem a doktorem Johnem Watsonem jako ústředními protagonisty. Sám autor mnohem více preferoval svůj další román *Micah Clark*, který byl velmi dobře přijat, avšak nyní je již téměř zapomenut. Právě zde započal vážný rozpor ve spisovatelově tvorbě. Na jedné straně zde byl Sherlock Holmes, který se velmi rychle stal světově známým v příbězích, které sám jejich autor považoval přinejlepším za komerční, na straně druhé zde byly historické romány, básně a hry, od kterých očekával, že ho proslaví.

Třetím románem, napsaným ve stejné době, byl velmi zvláštní a matoucí příběh o posmrtném životě tří mstivých buddhistických mnichů *The Mystery of Cloomber*, jenž jasně poukazuje na Doylovu počínající fascinaci spiritualismem a paranormálními jevy. Doyle se překvapivě proslavil dříve ve Spojených státech amerických než ve Velké Británii. V srpnu 1889 přijel do Londýna editor *Lippincott's Monthly Magazine* Joseph Marshall Stoddart z Filadelfie. Chtěl zde založit britskou odnož tohoto časopisu a Artura pozval na večeři do londýnského hotelu Langham, který byl poté zmíněn v několika Holmesových dobrodružstvích. Výsledkem tohoto setkání bylo pověření Arthura

k napsání krátkého románu, který byl publikován ve Velké Británii a Americe v únoru roku 1890. Tak vznikl druhý příběh o Sherlocku Holmesovi, *The Sign of Four*, který Doyle navždy zařadil do literární historie.³⁰ Tímto dílem se také ustálilo formování osobnostních znaků Sherlocka Holmese – jeho hluboké odborné znalosti, stejně jako lehce přehlédnutelná náklonost k Nietzscheho ideálu nadčlověka.³¹

Po nějaké době se Doyle rozhodl opustit Portsmouth a odjel do Vídně, kde se chtěl zaměřit na oftalmologii. Díky neznalosti cizího jazyka se však cesta proměnila ve fiasko, jež mělo za následek rychlý návrat zpět do vlasti a následné zřízení lékařské praxe na Upper Wimpole Street, která byla neúspěšná. Byl mu tak ale poskytnut dostatek času na přemýšlení, jehož výsledkem byl záměr napsat sérii povídek se stejnými hlavními postavami. Vydávání těchto povídek se ujal magazín *The Strand*, o ilustrace k příběhům se pak postaral **Sidney Paget**.³² Ten také postavu Sherlocka vybavil např. loveckou čepicí nebo dýmkou, tedy doplňky, které se pro něj staly signifikantními. Povídkový formát si Doyle zvolil z několika důvodů, prvním bylo, že se nejlépe hodil pro vyprávění doktora Watsona, druhým pak, že to byl oblíbený formát samotného autora, díky kterému nebyl povinen rozvíjet dlouhý příběh do několika vydání magazínu. Navíc poskytoval čtenáři snadnou orientaci i v případě vynechání některého vydání.³³

Na hranici mezi životem a smrtí se ocitl v květnu roku 1891, kdy byl zasažen chřipkou. Poté, co se jeho zdravotní stav zlepšil, mu došlo, jak hloupá byla snaha o zkombinování lékařské a literární kariéry.

Roku 1893 se rozhodl skoncovat s psaním dalších příběhů o velkém detektivovi. Během své cesty do Švýcarska objevil místo, kde měl jeho hrdina odejít navěky. V *The Final Problem* našli Holmes a jeho nepřítel, profesor James Moriarty, smrt na dně Reichenbachských vodopádů. Výsledkem Doyleova rozhodnutí bylo hromadné zrušení předplatného magazínu *The Strand* od více než dvaceti tisíc odběratelů.

Krátce na to byla jeho ženě diagnostikována tuberkulóza a on s ní proto v zimě roku 1896 vycestoval do Egypta, kde, jak doufal, se její zdravotní stavlepší. Bylo to právě toto složité období, které jej definitivně obrátilo ke spiritismu, veřejným přiznáním bylo

³⁰ Arthur Conan Doyle: *The Official Site of the Sir Arthur Conan Doyle Literary Estate* [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <http://www.arthurconandoyle.com/biography.html>

³¹ DOYLE, Arthur Conan, WOLFREYS, Julian, ed. *The Adventure of Sherlock Holmes: Introduction to Conan Doyle*. Hertfordshire: Wordsworth, 1996. ISBN 1 85326 033 9

³² Arthur Conan Doyle: *The Official Site of the Sir Arthur Conan Doyle Literary Estate* [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <http://www.arthurconandoyle.com/biography.html>

³³ DOYLE, Arthur Conan, WOLFREYS, Julian, ed. *The Adventure of Sherlock Holmes: Introduction to Conan Doyle*. Hertfordshire: Wordsworth, 1996. ISBN 1 85326 033 9

jeho vstoupení do *Society for Physical Research*. Ještě během posledních let života své první ženy se zamiloval do čtyřiačtyřicetileté Jean Leckie.

3.1.3. Búrská a první světová válka

Roku 1900, po začátku búrské války, Doyle své rodině oznámil, že se přihlásil jako dobrovolník. Poněkud obézní čtyřicátník ale nebyl považován za vhodného vojáka, proto se přihlásil jako lékař a v roce 1900 odplul do Afriky.

Vyčerpaný se vrátil zpět do Velké Británie a rozhodl se věnovat politice, snažil se získat křeslo v parlamentu za Edinburgh. Vinou nepravdivého nařčení, že je katolický fanatik, volby prohrál a vrátil se zpět do Londýna. Inspiraci pro svůj další román získal během prodlouženého pobytu u Devonshirských vřesovišť. Zpočátku byl příběh založen především na místních legendách o nehostinném panství, uprchlém odsouzení a obrovském černém psovi. Při své práci si však uvědomil, že příběh postrádá velkého hrdinu, jako byl Sherlock. Nicméně, než by Holmese přivedl zpět, raději příběh napsal jako dávné dobrodružství, které se Doyle vypravěč Watson rozhodl zveřejnit až po detektivově smrti. K radosti tisíců fanoušků magazín *The Strand* zveřejnil první epizodu z *The Hound of the Baskervilles* v srpnu roku 1901.

O rok později byl Arthur králem Edwardem VII. za služby koruně v búrské válce pasován do rytířského stavu. Významným je také rok 1903, kdy začala v *The Strand* vycházet sbírka povídek *The Return of Sherlock Holmes*, která znamenala detektivův návrat.

Psaní, starání se o nemocnou manželku, diskrétní schůzky s Jean Leckie, hraní golfu, řízení rychlých aut i kulturistika udržovaly Arthura aktivního, ne však opravdu spokojeného. Jeho neutuchající touha po veřejné službě ho přiměla k druhému pokusu proniknout do politiky, opět neúspěšně. Poté, co Doyleva manželka 4. července 1906 zemřela, upadl do několikaměsíčního stavu deprese. Z utrpení se snažil vymanit tím, že se pokoušel pomoci někomu v horším stavu, než byl on sám. Na místě Sherlocka Holmese se ocitl ve chvíli, kdy upozornil Scotland Yard na justiční omyl. Jednalo se o mladého muže George Edaljiho, který byl obviněn z brutálního rozpárání několika krav a koní. Doyle si všiml, že Georgeův zrak je tak špatný, že by tohoto činu nebyl schopen.

Osmnáctého září roku 1907 se podruhé oženil, tentokrát s Jean Leckie, se kterou se po svatbě přestěhovali do Sussexu. Postupně se jim narodily tři děti, roku 1909 syn Denis, o rok později syn Adrian a v roce 1912 dcera Jean.

Během dalších let napsal tři divadelní hry, ani jedna si však nevedla příliš dobře. Aby se dostal ze špatné finanční situace, ve které se ocitl, rozhodl se napsat čtvrtou hru, tentokrát však se Sherlockem Holmesem, ta dostala název *The Adventure of the Speckled Band*. Po jejím úspěchu se rozhodl drama opustit a dalších několik let se věnoval psaní příběhů o profesoru Challengerovi, který byl protikladem Sherlocka, navzdory tomu zaznamenal román *The Lost World* okamžitý úspěch. *The Valley of Fear*, další román o Sherlocku Holmesovi, začal v *The Strand* vycházet na začátku roku 1914. Kvůli Sherlockově nepřítomnosti ve velké části příběhu se nesetkal s tak příznivým čtenářským ohlasem jako předchozí román.

V květnu 1914, po návratu z cesty po Americe, byl Doyle přesvědčen, že se blíží válka s Německem. Upozorňoval na nové způsoby boje, již několik let před samotným vypuknutím války odhadoval, že převratnými prostředky v boji budou letadla a ponorky. Také navrhoval, aby byl postaven tunel pod Lamanšským průlivem, ale jeho rady a připomínky nebyly válečnými experty brány vážně.

Hned po vypuknutí války chtěl Doyle, v té době pětapadesátiletý, opět narukovat. Jeho přání bylo stejně jako v případě búrské války zamítnuto. Rozhodl se proto organizovat civilní jednotku čítající přes stovku dobrovolníků. Když britské námořnictvo ztratilo v jediném dni více než tisíc vojáků, předal vojenské kanceláři návrh na nafukovací záchranné čluny. Většinou vládních úředníků byl ignorován, Winston Churchill mu však napsal děkovný dopis za jeho návrhy. Roku 1916, během práce na knize *The British Campaign in France and Flanders*, mu bylo uděleno povolení k návštěvě britské a francouzské fronty. Válka výrazně zasáhla také do jeho osobního života, zemřel jeho syn, bratr, dva jeho švagři a dva synovci.

Na konci roku 1914 napsal *His Last Bow*, kde detektiv Sherlock Holmes ničí německou špionážní síť. Stejně jako *The Valley of Fear* se i *His Last Bow* dostalo pouze vlažného přijetí. O dva roky později se znovu probudil Arthurův smysl pro spravedlnost, když se rozhodl bránit sira Rogera Casementa, irského diplomata, který byl nařčen z velezrady. V jeho záchraně Doyle téměř uspěl, nebýt objevení Rogerova deníku, ve kterém do detailu vyprávěl o své homosexualitě, která byla v té době v Anglii trestným činem. Doylovy názory na homosexualitu byly liberálnější, což může být důvodem, proč mu nebylo nabídnuto křeslo ve Sněmovně lordů.

3.1.4. Stáří

Po těchto událostech se opět obrátil k spiritismu a okultizmu, velký zájem měl o víly. Okultistická témata ho zajímala stejně, jako ho v mládí zajímalo psaní a to i navzdory tomu, že proti němu vystupovala církev a noviny se mu vysmívaly. Po roce 1918 kvůli svému zaujetí touto tematikou přestal s psaním fikce a soustředil se na psaní knih o spiritualismu. Za esoterické cesty do Ameriky, Austrálie a Afriky utratil bezmála čtvrt milionu liber, a proto roku 1926 vydal další román o profesoru Challengerovi, nazvaný *The Land of Mist*, následovaný dalšími dvěma *The Disintegration Machine* a *When The World Screamed*, které mu měly zajistit dostatečný příjem. O dva roky později vyšla jeho poslední sbírka příběhů o hrdinských činech slavného detektiva s názvem *The Casebook of Sherlock Holmes*.

Navzdory tomu, že mu byla na podzim roku 1929 diagnostikována angina pectoris, rozhodl se uskutečnit svou plánovanou cestu po Holandsku, Dánsku, Švédsku a Norsku. Zpátky se vrátil ve velkých bolestech.

Arthur Conan Doyle zemřel v pondělí sedmého července 1930 obklopen svou rodinou.³⁴

³⁴ *Arthur Conan Doyle: The Official Site of the Sir Arthur Conan Doyle Literary Estate* [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <http://www.arthurconandoyle.com/biography.html>

4. Gilbert Keith Chesterton

4.1. Život

4.1.1. Dětství, mládí a počátky kariéry

Gilbert Keith Chesterton se narodil 29. května 1874 v Kensingtonu do rodiny, která patřila, podle jeho vlastních slov, ke staromódní anglické střední třídě. Celá jeho rodina byla křesťanská, všichni byli členy anglikánské církve, on sám byl krátce po svém narození pokřtěn. Jeho matka pocházela ze Skotska, původem však byla Francouzka, její příjmení se stalo Chestertonovým druhým jménem (Keith), otec byl Angličan.

Již jako malé dítě se dostal do styku s kvalitní anglickou literaturou (např. Shakespeare), hlavně díky vlivu jeho rodiny a společenské vrstvy, jež si zakládala na vzdělanosti. Kulturně orientovaný byl hlavně jeho otec, zároveň byl i velmi zručný. Díky tomu byl schopen malému Gilbertovi vyrobit loutkové divadlo, na kterém mu sehrál nejedno představení.

Ve dvanácti letech začal navštěvovat St Paul's School v Hammersmithu, ve které se, dle jeho autobiografie, snažil vyhnout přílišnému učení se. Ve škole se později seznámil s chlapci, s nimiž začal vydávat vlastní časopis, s některými je přátelství spojilo na celý život. Také spolu založili *Debatní klub mládeže*, spolek chlapců starých, jako oni. Některé z debat vzniklých v tomto spolku byly zaznamenávány právě do jejich časopisu. Sám Chesterton do tohoto časopisu přispíval básněmi, které později okomentoval jako nabubřelé. Ať už si o své rané tvorbě Chesterton myslel cokoli, někteří členové učitelského sboru, v čele s ředitelem školy, v nich objevili jeho skrytý talent.

Po ukončení školní docházky v St Paul's School se Chesterton rozhodl ve studiích pokračovat. Na rozdíl od velké většiny jeho přátel a spolužáků, kteří odešli na univerzity typu Oxford nebo Cambridge, si Gilbert vybral malířskou akademii (Slade School of Art³⁵). Během studií zde navštěvoval i literární semináře. Školu však nikdy nedokončil. V době svých studií se setkával s lidmi, kteří měli na svět jiný pohled než on, vyznávali jiné věci. Kvůli tomu byl na čas zaujatý spiritismem (v té době velice oblíbeným), toto zaujetí jej ale rychle opustilo, neboť ve spiritismu nenašel nic, co by jej naplňovalo.

Důležitější je toto období Chestertonova hledání životní cesty z hlediska jeho příklonu k optimismu, který ovlivnil jeho pohled na literární směry a témata té doby.

³⁵ STRÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury II*. Praha: Academia, 1987. ISBN 21-030-87

Chtěl psát taková díla, která by stála proti dekadentům a pesimistům.³⁶ Výsledkem tohoto rozhodnutí byly dvě sbírky veršů z roku 1900, které v sobě snoubily náboženskou vážnost a humornost.³⁷ Tyto svazky sám autor chápal jako vlastní uvedení do literárního světa. Spoluúčast na tomto uvedení nese také Chestertonova recenze knihy o Stevensonovi. V ní tohoto autora hájil takovým způsobem, že na sebe přivolał pozornost významných spisovatelů, kteří Stevensona taktěž hájili. Krátce poté obdržel od nakladatelství Macmillan požadavek na napsání studie o Browningovi, která měla být součástí cyklu Angličtí spisovatelé.³⁸ Tato studie, stejně jako již zmíněná studie o Stevensonovi a mnohé, které následovaly v pozdějších letech, je sloučením humorných charakteristik a životopisných údajů. Ty jsou v některých případech nepřesné. Přes tuto skutečnost jsou to studie velmi originální a podnětné.³⁹

4.1.2. Dospělost

Jak již bylo zmíněno, v St Paul's School si Chesterton našel věrné přátele, jedním z nich byl Lucian Oldershaw, který stál, díky shodě náhod, za seznámením Chestertona s jeho budoucí ženou. Sám Lucian se snažil navázat vztah, ale byl to nakonec Gilbert, komu se podařilo namluvit si dámu jako prvnímu. Tou byla sestra Lucianovy vyvolené, Frances Blogg. Vzali se v roce 1901. Díky Oldershawovi se Chesterton také seznámil s dalším celoživotním přítelem, Hilairem Bellocem, s nímž se názorově vzájemně velmi ovlivňovali.⁴⁰

V té době se některým Gilbertovým přátelům, které on sám nazýval oxfordskými, podařilo koupit starý radikální časopis *The Speaker*. Zde předložili novou podobu radikalismu, některými nazývanou jako romantický radikalismus. Právě pro tento časopis začal Chesterton v roce 1899 psát svou první sérii uzavřených článků. Taktěž tak získal své první stálé zaměstnání. Tyto jeho eseje byly později (1901) vydány pod souhrnným názvem *Defendant*. Autorovy příspěvky, stejně jako jeho probúrský postoj v probíhající búrské válce, k němu přitáhly další pozornost veřejnosti.

³⁶ CHESTERTON, Gilbert Keith. *Autobiografie*. Brno: Proglas, 1997. ISBN 80-902146-2-2

³⁷ STŘÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury II*. Praha: Academia, 1987. ISBN 21-030-87

³⁸ CHESTERTON, Gilbert Keith. *Autobiografie*. Brno: Proglas, 1997. ISBN 80-902146-2-2

³⁹ STŘÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury II*. Praha: Academia, 1987. ISBN 21-030-87

⁴⁰ *CatholicAuthors* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://catholicauthors.com/chesterton.html>

V roce 1904 byl Chestertonovi vydán román *The Napoleon of Notting Hill*.⁴¹ Tato kniha je situována do budoucnosti, konkrétně do 21. století, děj je však ryze středověký. Spíše než o klasický román se jedná o románovou fantazii, která jasně odráží Chestertonovu kritiku Britů v búrské válce.⁴²

Dalším velkým milníkem Chestertonovy cesty za spisovatelskou, potažmo žurnalistickou kariérou byla koupě deníku *Daily News* probúrskými liberály, v čele s Gilbertovým přítelem Archibaldem Marshalllem. Ten jej jmenoval pravidelným přispěvatelem deníku. Vedl také aktivní politický život. S mnoha politiky se znal, nebo minimálně potkával, a také se účastnil několika agitačních kampaní.⁴³

Roku 1904 mu Sir Oliver Lodge navrhl, aby se ucházel o místo přednášejícího na Birminghamské univerzitě, Chesterton jej však odmítl. I přes jeho odmítnutí Lodge svůj návrh nestáhl, hlavně díky úspěchu Chestertonovy knihy o Dickensovi, na jejímž základě byl Gilbert požádán o napsání předmluv ke každé další Dickensově knize. Toto období Chestertonova života lze považovat za velmi úspěšné, neboť on sám byl velmi úspěšný a známý. Udržoval vztahy s lidmi tak významnými jako Henry James, Joseph Conrad nebo William Butler Yeats.⁴⁴

Chesterton se také velmi zabýval otázkou víry. Zkoumal křesťanskou teologii a zjistil, že mnohé paradoxy v ní obsažené jsou zároveň paradoxy života. Z tohoto zkoumání vzešlo několik studií o spisovatelích (např. Shaw nebo Wells), které souhrnně vyšly roku 1905 pod názvem *Heretics*. V případě těchto spisovatelů Chesterton viděl u každého z nich zásadní omyl v oblasti víry. Recenzent této knihy Chestertonovi vyčetl nedefinovanost jeho vlastního vyznání. To Gilbert pochopil jako výzvu, a tak vznikl v roce 1908 spis nazvaný *Orthodoxy*. Ve stejné době pak vyšlo, podle spisovatelových vlastních slov ‚formou velmi neforemné dílo,‘ *The Man Who Was Thursday*. To bylo vyústěním autorovy snahy o ‚zoptimističtění‘ literatury a čtenářova pohledu na svět.⁴⁵

Do této doby žil v Kensingtonu, ale v roce 1909 se s manželkou rozhodli přestěhovat do města Beaconsfield, kde zůstali žít celý zbytek jejich životů. Oba velmi toužili po dětech, ale počít se jim nikdy nepodařilo, proto se rozhodli adoptovat dívku jménem Dorothy Collins. Díky přestěhování se jeho náročný životní styl trochu zvolnil, to jej však

⁴¹ CHESTERTON, Gilbert Keith. *Autobiografie*. Brno: Proglas, 1997. ISBN 80-902146-2-2

⁴² STŘÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury II*. Praha: Academia, 1987. ISBN 21-030-87

⁴³ CHESTERTON, Gilbert Keith. *Autobiografie*. Brno: Proglas, 1997. ISBN 80-902146-2-2

⁴⁴ *CatholicAuthors* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://catholicauthors.com/chesterton.html>

⁴⁵ CHESTERTON, Gilbert Keith. *Autobiografie*. Brno: Proglas, 1997. ISBN 80-902146-2-2

neodradilo od dalšího psaní. Roku 1910 tak vyšly knihy *The Ball and the Cross; What's Wrong with the World; Alarms and Discursions* a *Blake*. O rok později pak vyšla kniha, kterou mnozí označují za jeho nejlepší dílo: *The Ballad of the White Horse*.

Mimo psaní byl také stále aktivní v politickém dění. To byl důvod, proč opustil *Daily News*, které byly vlastněny liberály, a nastoupil do *Daily Herald*. Jako reakci na špatné podmínky v anglické společensko-ekonomické sféře vytvořil společně se svým bratrem Cecilem a již zmíněným Bellocem svůj vlastní program – *distributism*. Společně bojovali za svobodu Angličanů. K tomu jim pomáhaly vlastní, nově založené noviny *The Eye Witness* (později *The New Witness; G.K.'s Weekly* a *The Weekly Review*). Ocitáme se v prvním desetiletí 20. století, v té době vyšly Chestertonovi mimo jiné knihy *Manlive* (1911), *The Victorian Age in Literature* (1913), *The Flying Inn* (1914).

V neposlední řadě vyšla také první sbírka příběhů otce Browna, *The Innocence of Father Brown* (1911). Právě tyto povídky mu později (v roce 1929) zajistily místo v *The Detection Club*, následně se stal dokonce jeho presidentem.⁴⁶ Příběhy o otci Brownovi jsou z části zábavnou četbou, která zároveň obsahuje filozofické myšlenky. Hlavně díky mimořádně nečekaným a překvapivým zakončením jednotlivých příběhů se tyto detektivní povídky staly velmi oblíbenými. Proto také vyšlo několik dalších sbírek, v roce 1914 to byla *The Wisdom of Father Brown*, v roce 1926 *The Incredulity of Father Brown*, o rok později *The Secret of Father Brown* a jako poslední *The Scandal of Father Brown* v roce 1935.⁴⁷ Ve své biografii Chesterton vyjádřil překvapení nad neutuchajícím nadšením veřejnosti i vydavatelů, kteří po vydání několik příběhů požadovali jejich pokračování. Chesterton těmto požadavkům s potěšením vyhověl.⁴⁸

4.1.3. Válka, náboženství a konec života

Krátce po vypuknutí první světové války Chesterton na několik měsíců vážně onemocněl, dle jeho vlastních slov byl jednu dobu až na samém prahu smrti. I po vyléčení na něm nemoc zanechala následky, dlouhou dobu nebyl schopen vykonávat kromě psaní téměř žádné další činnosti, které vykonával dříve. Psal jak novinové články, tak i propagandisticky zaměřené práce. Z této doby pocházejí díla *The Barbarism of Berlin* a *The Crimes of England*. V druhé zmíněné knize zpracoval seznam hříchů britského

⁴⁶ *CatholicAuthors* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://catholicauthors.com/chesterton.html>

⁴⁷ STRÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury II*. Praha: Academia, 1987. ISBN 21-030-87

⁴⁸ CHESTERTON, Gilbert Keith. *Autobiografie*. Brno: Proglas, 1997. ISBN 80-902146-2-2

impéria v moderních dějinách, na jehož základě poukázal na fakt, že Německo bylo v mnoha případech horší. Zároveň ale zmínil i postřeh, že jisté tendence Británie převzala právě od Německa. Válka se na Chestertonově životě značně podepsala, neboť mu na frontě zemřel bratr Cecil, po němž se Gilbert stal šéfredaktorem již zmíněného *New Witness*.⁴⁹

Roku 1919 odjel Chesterton na přednáškový zájezd do Palestiny, který měl velký vliv na jeho pozdější pohled na náboženství. O rok později odjel za tím samým účelem do Itálie a v letech 1921–1922 a poté znovu v letech 1930–1931 odjel do Ameriky. Těmito cestami jsou inspirovány knihy *The New Jerusalem* (1920) a *Sidelights on New London and Newer York* (1932).

Kromě cesty do Jeruzaléma ovlivnil Gilbertův pohled na náboženství také jeho bratr Cecil. Ten krátce před odchodem na frontu konvertoval ke katolictví. Chesterton byl katolickými myšlenkami ovlivňován mnoho let, aby roku 1922, v době, kdy mu bylo 48 let, konvertoval z anglikánské víry k ortodoxnímu římskokatolickému vyznání. Do církve byl přijat otcem O'Connorem, který byl jeho přítelem již dříve a měl na něj vliv i v pozdějších dobách. Stal se totiž předlouhou pro postavu otce Browna. V den své konverze napsal oslavovanou báseň *The Convert*.

V mezidobí, které vzniklo ukončením novin *The New Witness* a skončilo vydáváním *G. K.'s Weekly*, měl Chesterton čas na svou vlastní tvorbu, díky tomu vyšly dvě knihy: *St. Francis of Assisi* (1923) a *The Everlasting Man* (1925).

Roku 1929 navštívil Řím, kde se mimo jiné vedl rozhovor s Mussolinim a setkal se se Svatým otcem. Chesterton, stejně jako jeho přítel Belloc, byl později vyznamenán jako *Papal Knight Commanders of the Order of St. Gregory with Star* (to je udělováno římským katolíkům jako uznání za jejich službu církvi). Od roku 1932 až do své smrti také často v rádiu (stanice BBC) vysílal různé lekce. Za rok jich stihl podat více jak čtyřicet. Ještě v roce svého úmrtí stihl dokončit práci na své autobiografii (*The Autobiography of G. K. Chesterton*).

Gilbert Keith Chesterton zemřel 14. června 1936. Smutek nad jeho smrtí vyjádřila celá katolická církev v čele s papežem.⁵⁰

⁴⁹ CHESTERTON, Gilbert Keith. *Autobiografie*. Brno: Proglas, 1997. ISBN 80-902146-2-2

⁵⁰ *CatholicAuthors* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://catholicauthors.com/chesterton.html>

5. Charakteristika detektivních hrdinů v příbězích Doylea a Chestertona

5.1. Sherlock Holmes

Této literární postavě náleží hned několik prvenství, Sherlock Holmes byl jedním z prvních velkých detektivů a stal se natolik slavným, že čtenáři v době vydávání příběhů, zachycujících jeho dobrodružství, v mnoha případech uvěřili v jeho reálnou existenci a snažili se jej pomocí dopisů zkontaktovat.⁵¹

5.1.1. Osobnost a návyky

Originální osobnost Sherlocka Holmese je výstižně charakterizována jeho osobním kronikářem a věrným přítelem, doktorem Watsonem, v povídce *The Adventure of the Musgrave Ritual*. Ten zde, navzdory tomu, že byl poměrně tolerantní vůči většině Holmesových návyků, vyobrazil ty nejvíce překvapivé z nich.

„... a man who keeps his cigars in the coal-scuttle, his tobacco in the toe end of a Persian slipper, and his unanswered correspondence transfixed by a jack-knife into the very centre of his wooden mantelpiece... when Holmes, in one of his queer humours, would sit in an arm-chair with his hair-trigger and a hundred Boxer cartridges and proceed to adorn the opposite wall with a patriotic V.R. done in bullet-pocks... our chambers were always full of chemicals and of criminal relics which had a way of wandering into unlikely positions, and of turning up in the butter-dish or in even less desirable places.“⁵²

Z těchto několika vět si lze o velkém detektivovi a jeho povaze vytvořit základní představu, díky které je možno jej charakterizovat jako značně výstředního muže, který si s oblibou dělá věci po svém, mnohdy nehledí na to, co je společensky konvenční a přijatelné, pokud to poslouží jeho účelu. Změť věcí, pro ostatní představující chaos, je pro něj systematicky uspořádaným souborem objektů, potřebných pro jeho práci. Na druhou stranu se dokáže chovat jako pravý gentleman, znalý zásad společenského chování, často při tom však sleduje nějaký vyšší cíl. V úryvku z povídky *The Adventure*

⁵¹ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

⁵² DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 248

of the *Beryl Coronet*, využívá svých schopností měnit podle potřeby svůj charakter k tomu, aby uklidnil rozrušeného klienta:

*„He pushed him down, patted his hand, and chatted with him in easy, soothing tones which he knew so well how to employ.“*⁵³

Oblíbeným zvykem velkého detektiva je kouření, ať už to je lulka, nebo občasně zapálená cigareta či doutník. Stejně oblíbené, ale mnohem více zdraví ohrožující je jeho příležitostné užívání drog, nejčastěji kokainu, který si vstříkuje pomocí své osobní injekční stříkačky, již uskladňuje v koženém pouzdře. Holmesovým názorem je, že užívání kokainu povzbuzuje jeho mozek v období mezi jednotlivými případy.

*„Sherlock Holmes took his bottle from the corner of the mantel-piece and his hypodermic syringe from its neat morocco case. With his long, white, nervous fingers he adjusted the delicate needle, and rolled back his left shirt-cuff... his eyes rested thoughtfully upon the sinewy forearm and wrist all dotted and scarred with innumerable puncture-marks. Three times a day for many months I had witnessed this performance...“*⁵⁴

Holmesovou chybou, na kterou si jeho přítel často stěžuje, je, že ve vypjatých chvílích zapomíná dodržovat základní stravovací návyky:

„It was nearly ten o'clock before he entered, looking pale and worn...“

„You are hungry,“ I remarked.

„Starving. It had escaped my memory. I have had nothing since breakfast.“

„Nothing?“

*„Not a bite. I had no time to think of it.“*⁵⁵

Tento detektivův nedostatek je jasným důkazem toho, jak všepohlcující je pro něj jeho práce: pokud má před sebou nevyřešenou záhadu, nic není důležitější, než její úspěšné objasnění, v ten moment ustoupí do pozadí i základní lidské potřeby. Jistým překvapením pak může být, že navzdory své nezdravé životosprávě (ať už je myšleno kouření, drogy nebo nedostatek jídla), má detektiv velmi dobrou kondici, jež mu je často

⁵³ DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 153

⁵⁴ DOYLE, Arthur Conan. *The Sign of the Four*. Fairfield: 1st World Library – Literary Society, 2004. ISBN 1-59540-464-3, s. 5

⁵⁵ DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 79

k užitku během pronásledování zločinců nebo pátrání po důkazech. Cíleně se ale cvičení neoddává, pohyb vykonává pouze v případech, že k němu má nějaký konkrétní důvod. V takovém případě je ale schopen podat excelentní výkony, např. v *The Hound of the Baskervilles* je jeho honba za psem popsána jako nejrychlejší běh, jaký kdy jeho společník Watson viděl. Holmesova fyzická zdatnost je také zmíněna v povídce *The Yellow Face*:

*„Sherlock Holmes was a man who seldom took exercise for exercise's sake. Few men were capable of greater muscular effort, and he was undoubtedly one of the finest boxers of his weight... he looked upon aimless bodily exertion as a waste of energy...“*⁵⁶

To, co Holmes na své práci oceňuje nejvíc, je výzva. Chce objasnit ty případy, které policie objasnit nedokázala, doufá v ty nejpodivnější záhady. Jistě jej musí těšit to, že pomohl mnoha lidem, potažmo i vlasti, ale největším uspokojením pro něj je možnost exhibovat své intelektuální schopnosti. To může být jedním z důvodů, proč se s Watsonem tak skvěle doplňují, doktor mu totiž poskytuje ideálního diváka, který je oslněn umělcovými triky pokaždé, když je předvede. V těchto případech se Holmes nebrání ani odhalení svých myšlenkových pochodů. Tak poskytne Watsonovi a často také svým klientům (druhému cíli detektivova občasného předvádění se) možnost žasnout nad brilantní schopností odhalit nepřeborné množství informací z těch nejmenších detailů. Na druhou stranu v mnoha případech není schopen pochopit, že ostatní nevidí a nejsou schopni vydedukovat to samé, co on.

„Yes, I've had a busy day, ' I answered. 'It may seem very foolish in your eyes, ' I added, 'but really I don't know how you deduced it. '

Holmes chuckled to himself.

'I have the advantage of knowing your habits, my dear Watson, ' said he. 'When your round is a short one you walk, and when it is a long one you use a hansom. As I perceive that your boots, although used, are by no means dirty, I cannot doubt that you are at present busy enough to justify the hansom. '

'Excellent!' I cried.

*'Elementary, ' said he. '”*⁵⁷

⁵⁶ DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 214

⁵⁷ Tamtéž, s. 272

5.1.2. Vzhled

Celkem dobrou představu o vzhledu Sherlocka Holmese čtenářům vypravěč detektivových dobrodružství, doktor Watson, poskytne hned v jejich prvním společném vyšetřování – *A Study in Scarlet*.

*„His very person and appearance were such as to strike the attention of the most casual observer. In height he was rather six feet, and so excessively lean that he seemed to be considerably taller. His eyes were sharp and piercing, save during those intervals of torpor to which I have alluded; and his thin, hawklike nose gave his whole expression an air of alertness and decision. His chin, too, had the prominence and squareness which mark the man of determination. His hands were invariably blotted with ink and stained with chemicals...”*⁵⁸

V dalších příbězích se Watson velmi často zmiňuje o Holmesových očích, ze kterých je patrně možno poznat některé detektivovy emoce nebo momentální nálady, nejčastěji se o nich vyjadřuje jako o pronikavých, v *The Hound of the Baskervilles* mu pro změnu v očích ‚vesele hrálo.‘ Nejednou je také zmíněna jeho štíhlost, ať už se Watson vyjadřuje k celkové postavě, jeho nohám či štíhlým prstům (nejčastěji ukazováčku).

5.1.3. Holmesův uctívající stín

Se jménem Sherlocka Holmese je nesporně spojeno jméno jeho věrného přítele, asistenta, a v neposlední řadě také kronikáře doktora Johna Watsona. Jistým způsobem je možno jej chápat jako postavu ještě důležitější, než je sám detektiv. Watson je nejenom neodmyslitelnou součástí detektivových dobrodružství, je hlavně tím, kdo je předává čtenáři jako vypravěč. Jak už bylo zmíněno výše, je také tím, kdo umožňuje Holmesovi vyniknout a zahrnuje jej patřičnými ovacemi. Watsonův význam sahá i mimo Doylovo dílo, stejně jako Holmes nastolil novou tradici podivínských detektivů, tak i postava doktora se stala inspirací pro další autory, kteří svého vyšetřovatele doplnili pomocníky, kterým se v oblasti detektivní teorie vžilo právě označení ‚watson.‘

Pavel Grym se k Watsonově úloze vyjádřil takto: *„Je až s podivem, kolik morálních kopanců a bezostyšných lekcí důvtipu s pravou beráncí trpělivostí snáší jeho přítel a ctitel*

⁵⁸ DOYLE, Arthur Conan. *A Study in Scarlet and The Sign of the Four*. Hertfordshire: Wordsworth Editions Limited, 2004. ISBN 1 84022 411 8, s. 10

Watson, kterého autor odsoudil k roli naivního prostáčka, kazícího neuváženými zásahy postup vyšetřování a nechápavého až na půdu. Jestliže Holmes nepochybuje, Watson se mylí takřka vždy a napořád; jeho prostoduchost a neobratnost tvoří pastelové pozadí, od něhož se tím výrazněji odráží Holmesova jedinečnost.“⁵⁹

S Grymovým tvrzením je možno bez větších výhrad souhlasit, jisté rozpory jsou patrné pouze v otázce Watsonovy inteligence, která, ve srovnání s genialitou detektiva, se může zdát nedostačující. Přesto je však nutné uvědomit si, že Watson je vystudovaným doktorem, tudíž je pravděpodobné, že disponuje minimálně průměrnou, patrně spíše lehce nadprůměrnou inteligencí. Ta pouze bledne ve srovnání s inteligencí detektivovou. Z jednotlivých vyprávění si lze také odvodit, že Watson je obdařen empatií a emoční inteligencí, kterou jeho přítel v případech potřeby pouze předstírá.

Navzdory tomu je Watsonovou hlavní úlohou obstarávat Holmesovy pochůzky a asistovat mu (např. v románu *The Sign of Four* je poslán pro psa), aby se tak detektiv mohl soustředit na důležitější úkoly.

5.2. Otec Brown

5.2.1. Osobnost a návyky

Při vytváření literárního hrdiny otce Browna se jeho tvůrce, Gilbert Keith Chesterton, inspiroval osobností svého rádce a příznivce, pátera O'Connora. Ten se, stejně jako Brown, vyznal v úmyslech zločinců i v jejich povahách lépe, než oni samotní.⁶⁰

Otec Brown představuje úplně nový typ detektiva, který nový zločin nevíta jako další příležitost k pobavení nebo k procvičení svých detektivních schopností. Chápe jej jako součást světa, která je ale špatná, neschvaluje jej, bojuje proti němu. Tento boj je však marný, neboť zlo, násilí a s tím spojená kriminalita jsou, jak si dobře uvědomuje, neodstranitelné. I přes své smíření se s tímto faktem se neubrání občasnému smutku.

Jedním z hlavních charakterových rysů otce Browna je jeho „nejasnost.“ Ani z velkého množství příběhů, které zaznamenávají knězova dobrodružství, není možno vytvořit ucelenou charakteristiku jeho vlastností. Jeho osobnost ožívá se zločinem a se zločinem také končí. Během příběhu dokáže Brown skvěle charakterizovat ostatní, stejně jako vysvětlit jejich chování, sám sebe však opomíjí. Ostatní postavy mu povětšinou

⁵⁹ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88, s. 81

⁶⁰ Tamtéž

věnují pramálo pozornosti. Tento nezájem ostatních se ale často ukáže jako Brownova největší výhoda – skvěle tak splyne s prostředím, a pak, nikým nepovšimnut pár větami vyřeší celý případ. Často není lidmi brán vážně, svou bezprostředností a dotazy, které se na první pohled mohou zdát podivné, v lidech často vyvolává pocity blahosklonného pobavení.

Pár Brownových vlastností lze odvodit z jeho kněžství, neboť jako muž sloužící Bohu je obdařen trpělivostí, dozajista také empatií, schopností naslouchat, a také odpouštět. Navíc je člověkem velice skromným, i v případě, že je přesvědčen o pravdivosti svých domněnek, nechce nikoho urazit. Někdy by se až mohlo zdát, že se lehce stydí.

„Silly way of putting it, I know,” said Father Brown apologetically. ‘Sounds like a fairy tale.’⁶¹

Navzdory tomu, že i on se postupně stane mezi některými lidmi známým jako neobyčejně chytrý člověk, který je schopen rozluštit nejedno tajemství, on sám obdiv nevyhledává a pokud je jím zahrnut, reaguje rozpačitě.

„At last he said quietly to the priest: ‘He must have been a clever fellow, but I think I know a cleverer.’

‘He was a clever fellow,’ answered the other, ‘but I am not quite sure of what other you mean.’

‘I mean you,’ said the colonel... ‘I reckon you’re the most up-to-date devil of the present company.’

Father Brown seemed rather to like the saturnine candour of the soldier.’⁶²

5.2.2. Vzhled

Podobně jako v případě Sherlocka Holmese se čtenáři dostane základního popisu Brownova zevnějšku hned v prvním příběhu *The Blue Cross*. Jeho vzhled je, stejně jako jeho chování, nenápadný až obyčejný.

„The little priest was so much the essence of those Eastern flats; he had a face as round and dull as a Norfolk dumpling; he had eyes as empty as the North Sea; he had several

⁶¹ CHESTERON, Gilbert Keith. *The Innocence of Father Brown*. New York: Cosimo, 2007. ISBN 987-1-60206-898-8, s. 180

⁶² Tamtéž, s. 54

brown paper parcels; which he was quite incapable of collecting. ... He had a large, shabby umbrella, which constantly fell on the floor.”⁶³

Jeho obyčejnost a nenápadnost je mu nesporně velkou výhodou, neboť, jak se ukázalo v již zmíněném prvním příběhu a v mnoha dalších, jej díky tomu podceňuje jak zločinec, tak policie. O to větším překvapením pro všechny je, když zjistí, že se za Brownovou kulatou tvář (někdy také přirovnávanou tvarem k měsíci či k tuřínu) skrývá neobyčejný intelekt.

Brownův vzhled bývá v další příbězích zpravidla komentován ve spojení s pobavením či překvapením některého z aktérů dané povídky. Nadále s sebou nosí svůj deštník, který mu neustále padá, a staví tak do popředí knězovu neohrabanost. Jeho oblečení bývá prosté, splňující požadavky jeho kněžského úřadu, na hlavě má povětšinou posazený klobouk kulatého tvaru, který kolem jeho hlavy vytváří podivnou svatozář. Jeho celkový zjev je v povídce *An Invisible man* popsán jako „*dusty-looking*.“

5.2.3. Brownův polepšený kriminálník

Otec Brown má, stejně jako Holmes, svého ‚watsona‘. Je jím slavný francouzský zloděj Flambeau. Na rozdíl od Doylových příběhů ale Flambeau nevystupuje v každém Brownově dobrodružství a není vypravěčem příběhu.

Jak již bylo zmíněno, Flambeau byl původně jedním z obávaných zločinců, který úspěšně unikal policejním složkám několika států.

„The police of three countries had tracked the great criminal at last from Ghent to Brussels, from Brussels to the Hook of Holland... In his best days (I mean, of course, his worst) Flambeau was a figure as statuesque and international as the Kaiser. Almost every morning the daily paper announced that he had escaped the consequences of one extraordinary crime by committing another.”⁶⁴

Je to právě ctnostný Brown, komu se podaří odvrátit Flambeaua od zločinecké profese. Navíc si získá i jeho obdiv a posléze i přátelství. Sám polepšený zločinec, patrně inspirován Brownovým ‚uměním‘, se rozhodne pro karierní dráhu soukromého detektiva. Zde může těžit ze svých bohatých zkušeností coby bývalý kriminálník a je tak poměrně

⁶³ CHESTERON, Gilbert Keith. *The Innocence of Father Brown*. New York: Cosimo, 2007. ISBN 987-1-60206-898-8, s. 8-9

⁶⁴ Tamtéž, s. 7

úspěšný. Díky své nové profesi také nejednou spolupracuje s otcem Brownem, v takovýchto případech ale hraje tak trochu ‚druhé housle,‘ neboť je to právě nenápadný kněz, kdo nakonec každou záhadu vyřeší.

5.3. Kontrast dvou odlišných osobností

Osobnosti Sherlocka Holmese a otce Browna jsou téměř dokonalými protiklady. Oba lze nesporně označit literárním termínem ‚velký detektiv,‘ ale tím jejich podobnost končí. Sherlock Holmes je nápadný jak svým vzhledem (ať už je to jeho vysoká postava nebo ostře řezaný obličej), tak i svým, často výstředním chováním. Naproti tomu otce Browna lze v každém směru označit za jedince naprosto průměrného, nezajímavého jak vzhledem, tak chováním (pokud není zahrnuta jeho častá neohrabanost, která v ostatních vzbuzuje maximálně lehké pobavení).

Tyto jejich rozdíly však dobře slouží celkovému ladění jejich příběhů. Holmesova dobrodružství jsou zaměřena právě na osobnost detektiva, nutí čtenáře žasnout nad jeho genialitou a výjimečností. Díky tomu je také o Holmesovi k dispozici mnohem více informací, které čtenáři poskytuje on sám, nebo mu je zprostředkovává Watson. U otce Browna je naopak důraz kladen na celkovou morální stránku zločinu, pro což se postava nenápadného kněze hodí znamenitě. Jeho osobnost nehraje tak zásadní roli, stejně tak příběh není postaven primárně na postavě detektiva. Ten se mnohdy k případu dostane spíše náhodou a není výjimkou, že se v příběhu objevuje až později, což se v Holmesových dobrodružstvích nestává.

Stejně rozdílní jako Holmes a Brown jsou i jejich společníci. Stejně tak jejich role jsou značně odlišné. Holmesův doktor Watson je pro čtenáře nepostradatelný, zprostředkovává mu veškerá detektivova dobrodružství. Stejně tak nepostradatelný je jistým způsobem i pro Holmese – zahrnuje jej tolik očekávaným obdivem. Role Brownova společníka, Flambeaua, je jiná. Flambeau pro Browna představuje výzvu či snad kněžskou povinnost napravit hříšníka. Poté jej chápe jako téměř rovnocenného partnera, který v mnoha jejich společných dobrodružstvích plní důležitou roli. Stejně jako Watson Holmese, zahrnuje i Flambeau Browna obdivem, po kterém však Brown nebaží, často jej přijímá spíše rozpačitě. Oba společníky lze chápat jako postavy, vytvořené primárně jako kontrastní postavy k velkým detektivům, aby tak ještě více vynikly jejich schopnosti.

6. Rozdílné detektivní metody Sherlocka Holmese a otce Browna

6.1. Deduktivní Sherlock Holmes

*„It is an old maxim of mine that when you have excluded the impossible, whatever remains, however improbable, must be the truth.”*⁶⁵

Takto se k některým svým myšlenkovým pochodům vyjádřil přímo detektiv v povídce *The Adventure of the Beryl Coronet*. Tento výrok ukazuje, že Holmes byl při vyšetřování otevřen jakékoliv možnosti, nic nepovažoval za nepravděpodobné a uvažoval nad vším.

Je znám jako mistr v umění dedukce, ta spočívá v propojování jednotlivých důkazů a poznatků pomocí logického uvažování. Právě tyto spojené poznatky mu umožňují dedukovat a vytvářet další závěry. Při řešení kriminálních činů je schopen zdůvodnit celou událost s pomocí jen velmi malého množství jakýchkoli důkazů. Pavel Grym uvádí, že k úspěšné dedukci je potřeba vyvinutých pozorovacích schopností, znalostí z rozdílných vědních oborů a také schopnosti odvodit ze zjištěných maličností logický závěr. V případě Holmese je podle Gryma tato schopnost dovedena až k absurdní perfektnosti.⁶⁶

Holmesovým názorem je, že z každého osobního předmětu je možno vyčíst informace o jeho vlastníkovvi, ať už se jedná o jeho vlastnosti či návyky. V povídce *The Yellow Face* zmiňuje, že osobnost majitele je velmi dobře čitelná z dýmky nebo také z hodinek či tkaniček od bot.

Jako skvělý příklad detektivova deduktivního postupu může sloužit úryvek z povídky *The Adventure of the Blue Carbuncle*. V ní se Holmesovi dostane do rukou starý klobouk a poté, co jeho přítel neuspěje ve snaze vyčíst z něj jakékoli informace, chopí se tohoto úkolu sám. Mimo jiné pozná, že majitel klobouku za poslední tři roky zchudl, nebo že se nechal nedávno ostříhat. Své zjištění pak vysvětluje:

„The decline of his fortunes...?”

‘This hat is three years old. These flat brims curled at the edge came in then. It is a hat of the very best quality. Look at the band of ribbed silk, and the excellent lining. If this

⁶⁵ DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 164

⁶⁶ GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzi*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

man could afford to buy so expensive a hat three years ago, and has had no hat since, then he has assuredly gone down in the world...'

'Your reasoning is certainly plausible.'

'The further points, ... that his hair has been recently cut... are all to be gathered from a close examination of the lower part of the lining. The lens discloses a large number of hair ends, clean cut by the scissors of the barber.' ⁶⁷

Pro uplatnění metody dedukce je pro něj klíčové, aby mohl vidět místo činu a řádně jej prozkoumat. Pokud se jedná o vraždu, tak je stejně tak důležitá možnost prohlédnout si tělo. Také rozhovor se svědky nebo s podezřelými mu mnohdy hodně napoví, v tomto případě se však nesoustředí na lidskou psychiku, na emoce ani na názory ostatních, pouze téměř mechanicky sbírá fakta a odhaluje drobné detaily či nesrovnalosti, které ostatním unikají.

6.2. Zkušený otec Brown

V knize *Umění detektivky* je Brownův postup nazván jako ‚intuitivní metoda.‘ Je tomu tak z důvodu, že Brown nesbírá důkazy, nepopisuje své pátrání již v průběhu příběhu. Napřed vyjádří svou domněnku, až poté popíše myšlenkový proces, který jej k ní vedl. ⁶⁸

Tento popis slouží jako základní nástin Brownovy metody, je však důležité dodat, že velkou měrou se na vytváření kněžových domněnek podílí jeho životní zkušenost. Ta mu pomůže zachránit vzácnou církevní památku v příběhu s názvem *The Blue Cross*, ve kterém se s ním čtenář setkává poprvé. Zde Brown ještě vystupuje v roli oběti, ne hlavního detektiva. Nakonec se mu však povede vyzrát jak nad slavným zlodějem Flambeauem, tak i nad vyšetřovateli, kteří měli tohoto zločince dopadnout. I přes to, že Flambeau hrál svou roli duchovního velmi přesvědčivě, byla to právě kněžova zkušenost, jež mu pomohla zločince odhalit.

„You see, I suspected you when we first met. It's that little bulge up the sleeve where you people have the spiked bracelet.'

'How in Tartarus,' cried Flambeau, 'did you ever hear of the spiked bracelet?'

⁶⁷ DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 98

⁶⁸ CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

When I was a curate in Hartlepool, there were three of them with spiked bracelets. So, as I suspected you from the first, don't you see, I made sure that the cross should go safe, anyhow. I'm afraid I watched you." ⁶⁹

Právě ve věznici Hartlepool získal otec Brown mnoho svých zkušeností, které úspěšně využívá při řešení nejrůznějších provinění. Při zpovědích mu totiž vězni kromě svých hříchů často odhalili i své ,umění zločinu.‘

„ I learn that, too, from a poor fellow in Hartlepool. ... Oh, one gets to know, you know, ' he added, rubbing his head again with the same sort of desperate apology. 'We can't help it, being priests. People come and tell us these things.' " ⁷⁰

Otec Brown nikdy příliš nehovoří o tom, jak jeho metoda funguje. Vždy trpělivě policii a ostatním účastníkům příběhu vysvětlí, co mu pomohlo si vyvodit správné řešení případu, ale co se děje v jeho mysli dále nerozebírá. Až v příběhu *The Secret of Father Brown* se po delším naléhání rozhodne poodhalit svůj neobvyklý postup, založený na identifikaci se zločincem:

„The secret is,' he said... 'You see, it was I who killed all those people.' ... 'I had planned out each of the crimes very carefully, I had thought out exactly how a thing like that could be done, and in what style or state of mind a man could really do it. And when I was quite sure that I felt exactly like the murderer myself, of course I knew who he was.' " ⁷¹

Dále se Brown vyjadřuje také k umění dedukce a k vědě, kdy v obou případech dochází k jakémusi odloučení člověka od detektiva, k pohledu ,zevně,‘ ke stejnému neosobnímu zkoumání jedince, jako když se zkoumá jakýkoli jiný objekt. Tomuto postupu se kněz vyhýbá, jeho metoda je úplným protikladem:

„Well what you call 'the secret' is exactly opposite. I don't try to get outside a man. I try to get inside a murderer... indeed it's much more than that, don't you see? I am inside a man. I am always inside a man, moving his arms and legs; but I wait till I know I am inside a murderer, thinking his thoughts, wrestling with his passions; till I have bent

⁶⁹ CHESTERON, Gilbert Keith. *The Innocence of Father Brown*. New York: Cosimo, 2007. ISBN 987-1-60206-898-8, s. 21

⁷⁰ Tamtéž, s. 22

⁷¹ CHESTERTON, Gilbert Keith. *The Secret of Father Brown*. Cornwall: House of Stratus, 2001. ISBN 0-7551-0027-1, s. 5-6

myself into the posture of his hunched and peering hatred; till I see the world with his bloodshot and squinting eyes, looking between the blinkers of his half-witted concentration; looking up the sort and sharp perspective of a straight road to a pool of blood. Till I am really a murderer. ⁷²

Brownovi také nelze upřít nepochybnou inteligenci, kreativitu a důvtip, i když nemá potřebu se těmito schopnostmi příliš vychloubat. Všechny tyto vlastnosti se projevují např. v příběhu *The Honour of Israel Gow*, kde na základě několika důkazů poskytne vyšetřovatelům několik možných řešení, z nichž ani jedno není správné. Brown se zde pouze snaží dokázat, že spojit do logického celku lze i zdánlivě nespojitelné, a bezděčně tím dává na odiv i svou neobyčejnou chytrost.

6.3. Kontrast dvou rozdílných metod

Stejně jako jejich charakter, tak i metody, které při vyšetřování Sherlock Holmes a otec Brown používají, jsou diametrálně odlišné. Na způsob jejich práce má osobnost obou detektivů velký vliv. Holmes jako muž nezabývající se emocemi více, než je nutné, si pro svou práci zvolil metodu, při které se může opřít o vědecké poznatky, které nepodléhají žádnému lidskému rozmaru. Naproti tomu Brown se soustředí právě na lidské prožívání, na způsob myšlení lidí. Věda a vědecká metoda mu není sympatická, z jeho promluvy (viz kapitola 7.2) lze usuzovat, že s ní až nesouhlasí.

Průběh vyšetřování je také rozdílný. Holmes se nejvíce spoléhá na své smysly, důležité pro něj tedy je vidět místo činu, nejlépe nikým netknuté, stejně jako slyšet výpovědi svědků. Během toho si všímá miniaturních detailů, které ostatním unikají. Při svém pátrání využívá rozličné pomůcky jako je lupa nebo mikroskop. Otec Brown žádnou z těchto ‚rekvizit‘ nepotřebuje. Jak se sám vyjádřil, většina pátrání se odehrává v jeho hlavě, díky jeho schopnosti vcítit se do pocitů a celkového uvažování jiného člověka. Proto se mu také nespočetněkrát podaří lidi, kteří mají co dočinění s případem, zmást svými nečekanými dotazy nebo poznámkami, které vzešly právě z jeho tichého uvažování.

⁷² CHESTERTON, Gilbert Keith. *The Secret of Father Brown*. Cornwall: House of Stratus, 2001. ISBN 0-7551-0027-1, s. 7-8

Společným pro oba detektivy je fakt, že na konci případu oba podají často udiveným přihlížejícím vysvětlení celého postupu vyšetřování, každý však z jiného důvodu – Sherlock kvůli obdivu, Brown spíše kvůli prostému vysvětlení.

7. Postavení zločince a oběti

7.1. Lhostejný Sherlock Holmes

Velký detektiv je již od chvíle, kdy klient vkročí do jeho domu na 221B Baker Street, profesionální. Při výpovědi svého klienta se soustředí pouze na předávaná fakta, nezajímají jej příliš názory ani pocity člověka, žádajícího jej o pomoc. Hrůzy zločinu jej nechávají chladným, emoci v něm klient vyvolá pouze zajímavostí svého vyprávění. V takových chvílích lze jeho chování považovat za lehce nevhodné, když často rozrušenému a nervóznímu klientovi děkuje za pozoruhodný případ.

To, co Holmese na jeho práci naplňuje, není vděčnost klientů, ale výzva, kterou nový případ přináší. Při vyšetřování nad pachatelem příliš nepřemýšlí, pouze se snaží sestavit jednotlivé části skládačky dohromady a to ho k viníkovi samo dovede. Díky své logické metodě nepotřebuje pachatele pochopit, ani se do něj nemusí snažit vcítit. Pracuje s fakty, které jej spolehlivě dovedou k úspěšnému konci bez zapojování emocí.

Po vyřešení případu cítí uspokojení, které je spojeno s prostým pocitem vítězství nad kriminálníkovou myslí. Jeho další osud, stejně jako osud ostatních lidí, ovlivněných případem, jej nezajímá. Stejně tak se povětšinou nepozastavuje nad morální stránkou zločinu. Nesnaží se pochopit motivy, které zločince k spáchání trestného činu vedly, mnohdy je při vysvětlování svého postupu odhalí, ale více se jimi nezabývá, vysvětlení je určeno jeho pozorovatelům a obdivovatelům. Právě obdiv je po radosti z vítězství další věcí, která mu přináší uspokojení: dostává se mu ho jednak od věrného Watsona, tak od klienta a mnohdy i od policie.

„Well,’ said Lestrade, ‘I’ve seen you handle a good many cases, Mr. Holmes, but I don’t know that I ever knew a more workmanlike one than that. We’re not jealous of you at Scotland Yard. No sir, we are very proud of you, and if you come down tomorrow there’s not a man, from the oldest inspector to the youngest constable, who wouldn’t be glad to shake your by the hand.’

‘Thank you!’ said Holmes. ‘Thank you!’ and as he turned away it seemed to me that he was more nearly moved by the softer human emotions than I had ever seen him.”⁷³

⁷³ DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 564

7.2. Chápající otec Brown

Otcí Brownovi jde vždy o psychickou stránku jedince, jednak je vhléd do psychiky člověka hlavním bodem jeho vyšetřovací metody, zároveň je také jedním z jeho hlavních charakterových rysů. Jak již bylo zmíněno, za svůj život se setkal s mnoha druhy zla, proto je schopen mu porozumět a díky tomu rozumí i zločincům, dokonce s nimi soucítí a je schopen jim jejich činy i odpustit. Typickým případem je již několikrát zmíněný Flambeau, který se, navzdory své černé minulosti, po očištění stane Brownovým respektovaným přítelem. O Flambeauovu proměnu se zasloužil právě kněz, když ho za jeho činy neodsoudil, ale spíše se snažil, aby jich začal Flambeau sám litovat.

„Your downward steps have begun. You used to boast of doing nothing mean, but you are doing something mean tonight. You are leaving suspicion on an honest boy with a good deal against him already; you are separating him from the woman he loves and who loves him...’

Three flashing diamonds fell from the tree to the turf.”⁷⁴

Brown se příliš nezajímá o potrestání viníka, alespoň ne o to soudní. Trestem pro něj je pocit viny, který se v mnoha případech snaží ve zločinci vyvolat. Někdy dokonce staví svědomí zločince nad zákon a přenechává mu vládu nad vlastním osudem:

„I say I know all this; but no one else shall know it. The next step is for you; I shall take no more steps; I will seal this with the seal of confession. If you ask me why, there are many reasons, and only one that concerns you. I leave things to you because you have not yet gone very far wrong, as assassins go. ... And now come down into the village, and go your own way as free as the wind; for I have said my last word.’

They went down... Wilfred Bohun carefully unlatched the wooden gate of the yard, and going up to the inspector, said: ‘I wish to give myself up; I have killed my brother.’⁷⁵

Stejně tak lhostejný mu není ani osud oběti, se kterou hluboce soucítí. Právě oběť trestného činu, jako i čin samotný, ve velké míře ovlivňují jeho postoj ke zlu, které je pro mnohé jedince nevyhnutelné. On sám však pociťuje tváří v tvář zločinu pouze smutek.

⁷⁴CHESTERON, Gilbert Keith. *The Innocence of Father Brown*. New York: Cosimo, 2007. ISBN 987-1-60206-898-8, s. 69

⁷⁵ Tamtéž, s. 145

7.3. Kontrast dvou odlišných přístupů

Pokud Holmese zajímá, jak byl zločin proveden, Brown se soustředí hlavně na to, proč. Od toho se také odvíjí vztah obou velkých detektivů k oběti a k zločinci. Jak metoda obou mužů závisela na jejich rozdílných osobnostech, tak jejich přístup k lidem závisí právě na zvolené metodě.

Holmes se soustředí na své umění dedukce, ke kterému potřebuje co nejvíce faktů, důkazů a vědeckých teorií. Emoce pro jeho metodu nejsou potřeba, proto nevyjadřuje ani soucit s obětí a jejími blízkými, ani pohoršení nad skutky pachatele. Stejně tak jsou mu emoce a psychický stav jedince neúčinné při samotném pátrání, na rozdíl od otce Browna. Pro něj a pro jeho úspěšné vyřešení případu je znalost lidské psychiky, jak už bylo zmíněno, nepostradatelná.

Celkový přístup a motivace pro řešení případů jsou také jiné. Holmes potřebuje obdiv, ať už Watsonův, klientův nebo policejní. Je jeho motivací, stejně jako je jí vzrušení, které mu nový případ poskytuje. Brown naopak případy neřeší pro naplnění nějaké své osobní touhy či potřeby, často se k nim nachomýtné téměř nedopatřením. Po úspěšném vyřešení mnohdy necítí radost a pýchu na své schopnosti, ale právě již zmíněný smutek a zklamání nad slabostmi lidské společnosti. Téměř dokonalá protikladnost obou detektivů není tedy porušena ani v tomto případě.

8. Důležitost vědy a víry

8.1. Vzdělaný Sherlock Holmes

„*Crime is common. Logic is rare.*”⁷⁶

Sherlock Holmes při svých vyšetřováních staví vždy do popředí logiku, ta jde ruku v ruce s jeho znalostmi. Bez nich by nebyl schopen úspěšné dedukční metody. Není možno pochybovat o tom, že detektiv byl velmi inteligentní člověk, z jeho příběhů ale vyplývá, že na univerzitě strávil pouhé dva roky, důvody konce jeho studia stejně jako jeho zaměření nejsou známy. Velkou část z toho, co ví, se naučil sám. To zahrnuje všechny znalosti, potřebné k úspěšnému vyřešení případu.

Detektiva je definitivně možno označit za vědce samouka, který však svými znalostmi mnohdy předčí i mistry ve svém oboru. Jistou výhodou má v možnosti navštěvovat *St Bartholomew's Hospital*, hlavně zdejší pitevnu, kde je mu umožněno provádět pokusy. Pole vědy sám obohatil několika monografiemi, jak zmiňuje v románu *The Sign of Four*:

„*Here is my monograph upon the tracing of footsteps, with some remarks upon the uses of plaster of Paris as a preserver of impresses. Here too is a curious little work upon the influence of a trade upon the form of the hand, with lithotypes of the hands of slaters, sailors, corkcutters, compositors, weavers, and diamond-polishers. That is a matter of great practical interest to the scientific detective, - especially in cases of unclaimed bodies, or in discovering the antecedents of criminals.*”⁷⁷

Tento Holmesův výčet ani zdaleka nezahrnuje všechny jeho vědecké práce, o monografii pojednávající o 140 druzích popela různých druhů tabáku se zmiňuje v povídce *The Boscombe Valley Mystery*, a v příběhu *A Case of Identity* pak vyslovuje záměr napsat monografii týkající se vztahu psacího stroje k zločinu.

Z témat, kterými se tyto monografie zabývají, lze lehce odhadnout záměr Sherlockova vědeckého bádání - zkoumá vše, co lze použít v jeho práci. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole „Postavení zločince a oběti“, Holmes se nezabývá lidskou psychikou, soustředí se na důkazy, které nachází na nejrůznějších místech a pro jejich

⁷⁶ DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 166

⁷⁷ DOYLE, Arthur Conan. *The Sign of the Four*. Fairfield: 1st World Library – Literary Society, 2004. ISBN 1-59540-464-3, s. 10

získání udělá cokoli. Když takový důkaz získá, je to právě vědecká metoda, o kterou se může opřít a pomocí které může své poznatky spolehlivě objasnit.

*„He drew out a lens, and lay down upon his waterproof to have a better view... Holmes traced his to the further side of this, and lay down once more upon his face with a little cry of satisfaction. For a long time he remained there turning over the leaves and dried sticks, gathering up what seemed to me to be dust into an envelope and examining with his lens not only the ground, but even the bark of the trees as far as he could reach.”*⁷⁸

8.2. Věřící otec Brown

V životě otce Browna představuje víra pevný bod, který ovlivňuje jeho chování i myšlení. Právě díky své víře je schopen vidět i ve zločincích něco dobrého, co si zaslouží záchranu a díky čemu je schopen jim odpustit jejich skutky. V těchto okamžicích se chová stejně jako Bůh, ve kterého věří, neboť ten je stejně milující a odpouštějící.

Nelze jej však vnímat jako ‚náboženského fanatika,‘ který staví pravdu boží nade vše. Otec Brown je stejně tak chytrý, jako je věřící. Církev i s jejími pravidly respektuje, ale nenechává se jimi svázat na úkor svého zdravého rozumu. Díky jeho netradičnímu postoji se v Brownovi snoubí víra i rozum. On sám tento svazek komentuje v povídce *The Blue Cross* takto:

„I know that people charge the Church with lowering reason, but it is just the other way. Alone on earth, the Church makes reason really supreme. Alone on earth, the Church affirms that God himself is bound by reason.”

V časech pochybností či nezdaru je to právě Bůh, ke kterému se obrací pro pomoc, ne však v tradiční modlitbě, ale spíše ve frustrovaném výkřiku.

*„Stop, stop, stop!’ he cried; ‘stop talking for a minute, for I see half. Will God give me strength? Will my brain make the one jump and see all? Heaven help me!’*⁷⁹

V některých případech (jako například v povídce „The Secret Garden“) myslí primárně na povinnosti spojené s jeho kněžským úřadem. Bez policejního doprovodu má

⁷⁸ DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3, s. 63

⁷⁹ CHESTERON, Gilbert Keith. *The Innocence of Father Brown*. New York: Cosimo, 2007. ISBN 987-1-60206-898-8, s. 37

v plánu jít za člověkem, který je dle jeho úsudku nepochybně vrahem, neboť doufá, že se mu přizná a následně vyzpovídá.

8.3. Kontrast dvou odlišných pohledů

Vědu a znalosti Sherlocka a víru v Boha otce Browna lze považovat za „palivo pro jejich mysl.“ U obou mužů jsou součástí jejich charakteristiky, ale hlavně pevným bodem, o který se mohou oba při svých dobrodružstvích opřít.

Věda je pro Sherlocka živnou půdou, bez níž by nebyl schopen případ úspěšně vyřešit. Jistým způsobem je pro něj také vírou, neboť věří, že s její pomocí přijde na vše. Veškeré své zjištěné poznatky podporuje právě vědeckými výzkumy a teoriemi. Na rozdíl od Browna, který, jak již bylo zmíněno, vědou téměř opovrhne pro její odosobněný přístup. Proto se také obrací k Bohu, který je milující a pomáhá Brownovi na jeho cestě za nápravou alespoň malé části světa. Pokud se Brown obrací zády k vědě, tak Holmes naopak nenachází žádné útěchy ani pomoci v náboženství.

U obou mužů vychází jejich víra z jejich povahy a stylu života, stejně jako z jejich celkového přístupu k vyšetřování i k lidem tímto vyšetřováním zasaženým. Rozdílnost obou velkých detektivů je tedy jasně patrná v každém aspektu jejich osobnosti.

Závěr

Detektivní příběhy obou autorů, Arthura Conana Doylea i Gilberta Keitha Chestertona, jsou považovány za důležitou součást literárních dějin. Jejich vliv na další vývoj detektivního žánru je nesporný. Stejný vliv měly a mnohdy stále mají i jimi vytvořené náměty a postavy, které sloužily a slouží jako inspirační zdroj pro ostatní spisovatele.

Vliv Sherlocka Holmese a otce Browna lze snadno postřehnout v kapitole, zabývající se vývojem detektivního žánru. Naprostá většina autorů, kteří nastoupili do literatury po A. C. Doyleovi nebo G. K. Chestertonovi, byla jejich dílem ovlivněna. Toto ovlivnění bylo orientováno dvěma směry. První z nich byl směr inspirační, který lze velmi jasně spatřovat např. v díle Agathy Christie. Její detektivové (ať už je to slečna Marplová nebo Hercule Poirot) vykazují charakterové rysy podobné oběma zkoumaným detektivům. Ať už se jedná o jisté zvláštnosti v oblasti chování nebo o specifický postup při odhalování zločinu. Druhým směrem je směr odmítání. Tím se vydali američtí autoři, kteří se snažili o psaní příběhů buď za účelem výdělku, nebo za účelem odhalení stavu společnosti. Stejně jako Sherlock Holmes a otec Brown byli inspirací pro pozdější autory, tak i A. C. Doyle a G. K. Chesterton našli inspiraci v díle jiných autorů. Jedním z těch nejdůležitějších byl Edgar Allan Poe, který velkou měrou ovlivnil celkovou podobu detektivního žánru.

V případě obou kapitol, věnovaných životopisům Gilberta Keitha Chestertona a Arthura Conana Doylea, je patrné, jak intenzivní vliv měl jejich život na jejich dílo. U obou autorů je zjevná silná inspirace, čerpaná z životních zkušeností, či z lidí, které během svého života poznali. Stejně tak jejich víra (ať už v Boha nebo nadpřirozeno) ve velké míře ovlivnila jejich tvorbu z hlediska tematického. V neposlední řadě je z životů a názorů obou autorů lehce odhadnutelný jejich vztah k dílům a postavám, které jsou předmětem zkoumání této bakalářské práce. Zde je patrný značný rozpor, neboť Doyle knihy o Sherlocku Holmesovi psal za účelem výdělku. Chesterton tvorbu příběhů o otci Brownovi postavil na účtě ke svému příteli, jenž byl inspirací právě pro vytvoření postavy kněze, navíc jej psaní těchto knih naplňovalo.

V kapitole, která všeobecně pojednává o úloze a postavení detektiva v detektivní literatuře, je patrná jeho důležitost pro celkovou výstavbu příběhu. Zjištění z této kapitoly jsou lehce aplikovatelná i na příběhy A. C. Doylea a G. K. Chestertona. U obou autorů je detektiv hlavní postavou, navzdory tomu, že Sherlock je v příběhu přítomen téměř nepřetržitě, kdežto Brown je v mnoha případech poměrnou část příběhu v ústraní. Stejně

tak alegorie lovce a detektiva je patrná v obou případech. Holmes je lovcem v pravém slova smyslu, Brown pachatele nepronásleduje, oba jsou však nakonec ve svém lovu úspěšní.

Hlavním cílem této práce bylo co nejdetailněji charakterizovat hlavní postavy z děl obou spisovatelů, tedy Sherlocka Holmese a otce Browna, a získané informace podrobit komparativní analýze. Její výsledky jsou v mnohém překvapivé, neboť navzdory nespornému vlivu obou detektivů na literární žánr, jsou jejich osobnosti značně rozdílné. Pro snadnou orientaci a přehlednost byly analyzované prvky rozděleny do dílčích kapitol. Rozdílnost obou detektivů je patrná již v kapitole první, pojednávající o vzhledu a chování typickém pro oba hrdiny. Holmes je v každém smyslu osobností poutající pozornost, Brown je jeho dokonalým protikladem ve své nevýraznosti.

Stejný rozkol je patrný i z popisu a následné analýzy jejich detektivních metod, které značnou měrou vycházejí z jejich charakterových vlastností. Holmes si zvolil takovou metodu, která jej drží stranou od lidí a jejich emocí. Brownovým úkolem při zastávání svého kněžského úřadu je lidem naslouchat, proto je jeho metoda postavena na práci s lidskými emocemi a osobností člověka. Jako detektivní metody obou hrdinů vycházejí z jejich charakteru, tak celkový přístup vychází z jejich metod. Holmes se při vyšetřování nezatěžuje emocemi, které jsou pro něj nepotřebné, tudíž neprojevuje zájem o osudy oběti ani pachatele. Na rozdíl od otce Browna, který zločin chápe jako projev zla ve společnosti a projevuje soucit s obětí a smutek nad hříšností pachatele.

V neposlední řadě je každý z detektivů ovlivňován svým životním postojem, který je do značné míry i odrazem postoje obou autorů. Holmes je vědec, stejně jako, do jisté míry, i Doyle (jde o období, kdy byl doktorem). Brown je proti tomu muž věřící v Boha, stejně jako Chesterton, pro kterého bylo náboženství nedílnou součástí života. Tato víra obou detektivů (ať už ve fakta nebo v Boha) dotváří celkový charakter, přístup i metodu jak Sherlocka Holmese, tak otce Browna.

Bibliografie

Primární literatura

CHESTERON, Gilbert Keith. *The Innocence of Father Brown*. New York: Cosimo, 2007. ISBN 987-1-60206-898-8

CHESTERTON, Gilbert Keith. *The Secret of Father Brown*. Cornwall: House of Stratus, 2001. ISBN 0-7551-0027-1

DOYLE, Arthur Conan. *A Study in Scarlet and The Sign of the Four*. Hertfordshire: Wordsworth Editions Limited, 2004. ISBN 1 84022 411 8

DOYLE, Arthur Conan. *The Hound of the Baskervilles*. Delaware: Prestwick House, 2006. ISBN 987-1-58049-386-4

DOYLE, Arthur Conan. *The Original Illustrated Sherlock Holmes*. New Jersey: Castle Books, 1982. ISBN 0-7858-0088-3

DOYLE, Arthur Conan. *The Sign of the Four*. Fairfield: 1st World Library – Literary Society, 2004. ISBN 1-59540-464-3

Sekundární literatura

BACHTIN, Michail Michajlovič. *Román jako dialog*. Praha: Odeon, 1980. ISBN 01-098-80

BOTTING, Fred. *Gothic*. London: Routledge, 2004. ISBN 978-0415831727

CAMPBELL, Joseph. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. ISBN 8071783544

CHESTERTON, Gilbert Keith. *Autobiografie*. Brno: Proglas, 1997. ISBN 80-902146-2-2

CHESTERTON, Gilbert Keith. *Ohromné maličkosti*. Praha: Vyšehrad, 1976. ISBN 80-200-0806-3

CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. ISBN 13-073-62

ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: 1919-1931*. Praha: Československý spisovatel, 1971

DOYLE, Arthur Conan, WOLFREYS, Julian, ed. *The Adventure of Sherlock Holmes: Introduction to Conan Doyle*. Hertfordshire: Wordsworth, 1996. ISBN 1 85326 033 9

FERBER, Michael. *A Dictionary of Literary Symbols, Second Edition*. Cambridge: Cambridge university press, 2007. ISBN 978-0-521-87042-9

GILMOUR, Robin. *The Victorian Period: The Intellectual and Cultural Context of English Literature 1830-1890*. New York: Longman, 1993. ISBN 987-0582493476

GRYM, Pavel. *Sherlock Holmes & ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. ISBN 33-796-88

HILSKÝ, Martin. *Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy*. Praha: Odeon, H&H, 1993. ISBN 80-207-0459-0, 80-85787-20-2

HRABÁK, Josef. *Od laciného optimismu k hororu: K historii a patologii dvou odvětví literárního braku*. Praha: Melantrich, 1989. ISBN 32-026-89

NEJDROVÁ, Hana. *Landscape of Fiction in Sherlock Holmes Stories*. České Budějovice: 2017. Diplomová práce (Mgr.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2017-05-25

PUNTER, David. *The Literature of Terror*. London: Taylor & Francis, 1996. ISBN 987-0582237148

STRÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury II*. Praha: Academia, 1987. ISBN 21-030-87

ŠKLOVSKIJ, Viktor. *Teorie prózy*. Praha: Akropolis, 2003. ISBN 80-7304-026-3

ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. Praha: Československý spisovatel, 1965. ISBN 22-093-65

Internetové zdroje

Arthur Conan Doyle: The Official Site of the Sir Arthur Conan Doyle Literary Estate [online]. Dostupné z: <http://www.arthurconandoyle.com/biography.html>

CatholicAuthors [online]. Dostupné z: <http://catholicauthors.com/chesterton.html>